

NORDEN NU

Nr. 1 - januar, 2015

VELKOMMEN TIL REJSER I NORDEN – MED FOKUS PÅ ISLAND

Velkommen til en ny udgave af **NORDEN Nu** med tillægget **Rejsemagasinet** - atter i år med gode rejsetilbud og beretninger om ferie i Norden. Både på rejsesiderne og i andre dele af bladet er Island denne gang i fokus: Med tilbud

fra lokalafdelinger og andre rejsearrangører – med artikler om det smukke land –som fotoet her viser det enestående naturfænomen Gullfoss - og med en anmeldelse af den nye danske oversættelse af de islandske sagaer.

OBS: Udgivelsestidspunkter

NORDEN Nu udkommer i januar, april, juni og oktober.

Deadline for næste nr: 1. marts 2015.

INDHOLD:

- Side 3: Lederartikel (Karen Ellemann)
Side 4: Danmark overtager stafetten
Side 5: "Jamen, det nordiske kan da bruges til rigtig meget!"
Side 6: Kamp mod social dumping kræver fælles nordisk indsats
Side 7: Vi kan støtte hinanden langt mere internationalt
Indbringer nordisk afvisning for Nordisk Råd
Side 8-9: Med skolen og ungdommen i fokus
Oslo-København-forbindelse må vente
Side 10:-11: I Heksens tid- Nordens Bogdag 20 år (Søren Sørensen)
Tidligere NORDEN-formand- nu samarbejdsminister
Side 12-15: Bästa sättet att utveckla Öresundsregionen är att förälska sig över bron (Sture Näslund)
Side 16: Ja til fælles vækst i "Greater Copenhagen"
Side 17-44: **Tema: Rejsemagasinet**
I pilgrimenes fodspor (Laura Kjestrup Nielsen)
Specialist i rejser til det Nordatlantiske område
Nordisk Kulturge på Seniorhøjskolen Rude Strand
Sagafærden genoplivet – i Johannes Larsens fodspor (Vibeke Nørgaard Nielsen)
Det er det vi kan (Terkel Spangsbo)
En slags højskole på hjul
Om at være dansk i Island (Ditte Højgaard)
Fokus på Norge i grænselandet
Side 45: Sproghjørnet (Henrik Hagemann)
Side 46-47: Venskabsby –stævnernes overlevelse til debat (Svend Erik Jensen)
Side 48: Nordisk Råds fem priser uddelt
Side 49-51: **Tema: Litteratur i Norden**
Sagaerne nyoversat –en kraftpræstation (Anette Jensen)
Fra modergudinde til fadergud

 Artikler og indlæg udtrykker ikke nødvendigvis Foreningen NORDENs holdning.

Indlæg, læserbreve, arrangementsomtale m.v. til NORDEN Nu modtages pr. e-post eller på CD med print af teksten vedlagt.

Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte indlæg.

Foreningen NORDEN er en folkelig forening, der siden 1919 har arbejdet for øget samarbejde på kryds og tværs af de nordiske landegrænser.

Kommunikationsudvalg: Karen Ellemann (formand), Georg Møller, Flemming Thøgersen, Jørgen Andresen, Mikkel Faurholdt og Preben Sørensen.

Redaktionen sluttet den 1. december 2014.

MOTTO: KENDSKAB GIVER VENSKAB

 UDGIVER
Foreningen NORDEN i Danmark
Malmøgade 3
2100 København Ø
tlf. 3542 6325 | Fax 3542 8088
landskontoret@foreningen-norden.dk
www.foreningen-norden.dk

 ANSVARSH. REDAKTØR
Preben Sørensen
Sundgade 3, 6400 Sønderborg.
tlf. 3391 8510
e-mail: prebensorensen@bbsyd.dk
 LAYOUT
<http://kennclarke.wix.com/clarke>

NYT FRA REDAKTION

Opmærksomme brugere af de forskellige medier må ofte undre sig over den manglende omtale af det nordiske samarbejde, som det udfolder sig på så mange områder.

Man kan således senest drage en sammenligning mellem antallet af danske journalister, der deltog i – og omtalte Nordisk Råds session i Stockholm i slutningen af november –og den hærskare af danske journalister, tv-fotografer m.fl. som flittigt overværede sommerens Roskilde Festival. Det bliver vist noget i retning af forholdet 1-1.000 hvis det kan gøre det.

Redaktionen af NORDEN Nu prøver i størst muligt omfang at følge –og omtale nogle af hovedpunkterne ved denne – og tidligere sessioner i Nordisk Råd, men med al respekt for vores flittige og trofaste læsere kan vi jo ikke dække hele den danske offentligheds mulige behov for aktuel information om dette nordiske samarbejde på politisk plan.

Der skal i denne forbindelse henvises til både landsforeningens- som Nordisk Råds - og Nordisk Ministerråds hjemmesider på internettet, der løbende orienterer om nye initiativer, fælles nordiske minister- og udvalgsmøder, nye nordiske publikationer o.m.a. Det bliver endda omtalt på forskellige nordiske sprog afhængig af den pågældende bidragsyder, så man kan også på denne måde træne sit nordiske sprogkendskab.

Her i 2015 er det som bekendt Danmark der nu har det nordiske formandskab, og det skal blive spændende –iog forhåbentligt positivt – at erfare, hvorledes de danske medier dækker denne række af begivenheder med bl.a. ministtermøder, nordiske konferencer og selve sessionen på Christiansborg.

Denne redaktion følger det naturligvis som en ekstra forpligtelse at følge begivenhederne under formandsskabet og kan så kun håbe at andre – og større medier, både de trykte og de elektroniske, også vil føle en sådan forpligtelse!

Med nytårshilsen
Preben Sørensen

 OPLAG 10.250

 ISSN-NUMMER 0901-4950

 TRYK
Rosendahls

Foreningen

NORDEN

Vind i sejlene

Af Karen Ellemann – landsformand

Den danske regering overtager formandskabet for det nordiske samarbejde i 2015 og i den forbindelse er hjemmesiden www.norden2015.dk stedet, hvor du kan holde dig orienteret om årets initiativer.

Foreningen NORDEN har sat sit tydelige aftryk på formandskabsprogrammet. Den nordiske samarbejdsminister Carsten Hansen har da også kvitteret for foreningens indsats under forelæggelsen af formandskabsprogrammet. Især de værdipolitiske temaer har haft foreningens interesse. Den første konference, der afholdes i forbindelse med formandskabet, arrangeres i januar af Foreningen NORDEN med titlen **Nordiske visioner for fremtidens erhvervssamarbejde**. En lang række erhvervsfolk og politikere vil se på mulighederne for at forbedre det nordiske samarbejde på erhvervsområdet. Konferencen vil blive efterfulgt af andre aktiviteter, hvor vi regner stærkt med, at vi får økonomiske muligheder for at medvirke til at udbrede kendskabet og engagementet i det nordiske samarbejde.

Vi arbejder desuden ihærdigt med at få bedre ressourcer til foreningens skolesamarbejde, så vi kan følge op

på seneste NORDEN Nu indstik om 'Norden i Skolen'. Også Nordjobb er vi i gang med at udvikle, vi er bl.a. i gang med det tidskrævende opsøgende arbejde, for at finde nye sommerjobs til den kommende sæson. Disse to ungdomsrettede projekter er vigtige for 'fødekæden' til foreningen, vi har brug for også yngre medlemmer af foreningen. Vores tilstedeværelse på de sociale medier Facebook og Twitter har fået en opjustering og jeg tror på, at vi med en målrettet indsats kan skabe en større interesse for det nordiske samarbejde og for vores forenings arbejde.

Der er vind i sejlene i det nordiske samarbejde. Der er gang i en dynamisk udvikling, hvor det formelle samarbejdes struktur og indhold gennemgås og gøres mere tidssvarende. Det arbejde skal vi også lade os inspirere af i Foreningen NORDEN. Den nordiske ånd er jo god og vigtig, men det er også vigtigt, at vi med den som baggrund, kan skabe nordiske resultater på mange niveauer af vores velfungerende samfund.

Rigtigt godt nytår til jer alle. Vi håber på et godt 2015 for det nordiske samarbejde. ♦

Danmark overtager stafetten for det nordiske samarbejde

Vækst, Velfærd og Værdier samt Arktis er overskrifterne på det danske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2015.

Formandskabet for de nordiske regerings samarbejdsorgan, Nordisk Ministerråd, går på skift mellem de fem medlemsstater og i år er det Danmark, som sidder for bordenden. Det danske formandskabsprogram for 2015 er udarbejdet i tæt samarbejde med Grønland og Færøerne og blev præsenteret af *Helle Thorning-Schmidt* på Nordisk Råds Session i Stockholm 28. oktober under overværelse af de øvrige landes statsministre.

Vækst

-Vækst er altafgørende, hvis vi vil bevare og udbygge Nordens position som foregangsregion, særlig når det gælder grønne løsninger, energi og klima. Derfor er vækst, jobskabelse og øget konkurrencekraft helt centralt i det danske formandskabsprogram, udtaler den danske minister for nordisk samarbejde *Carsten Hansen*.

Helt konkret vil Danmark arbejde for udvikling af attraktive, smarte og bæredygtige byer, som Norden er kendt for. I 2015 vil formandskabet lancere en stor nordisk pro-

jektkonkurrence om nye løsninger for udvikling af attraktive og bæredygtige byrum.

Danmark vil også fremlægge en nordisk handlingsplan for en ressourceeffektiv og bæredygtig nordisk mode- og tekstilproduktion.

Velfærd

Danmark vil styrke samarbejdet inden for udvalgte velfærdsområder og sikre, at Nordens fælles ressourcer og potentiale udnyttes til gavn for de nordiske borgere, eksempelvis gennem bedre videndeling om tiltag, der kan være med til at reducere ulighed i sundhed.

Værdier

I 2015 vil Danmark også arbejde for en bedre strategisk brug af det nordiske "brand" for at styrke kendskabet til Norden og profilere regionen til gavn for såvel vækst og velfærd.

"Ny Nordisk mad" har været med til at sætte Norden på verdenskortet, og Danmark ønsker, at bygge videre på dette brand og satse mere på fælles nordiske indsatser på vækstmarkederne.

Arktis

Arktis indtager en stadig vigtigere placering på den nordiske dagsorden og på internationalt plan. Derfor vil det danske formandskab sammen med Grønland og Færøerne arbejde for at styrke det fælles nordisk/arktiske samarbejde om særligt klimaudfordringerne i Arktis.

(Norden.org)

De to danske ministre ved præsentationen i Nordisk Råd
Foto: Samuel Enblom

Jamen, det nordiske kan da bruges til rigtigt meget!

- siger den 31-årige venstreviking Karsten Lauritsen

Mens Karsten Lauritsen skænker kaffe på sit kontor på Christiansborg, fortæller han om sin deltagelse i Ungdommens Nordiske Råd, da han var landsformand for Venstres Ungdom.

- Der fik jeg indblik i det nordiske samarbejde. Og når jeg deltager i internationale møder, er der jo også et naturligt nordisk sammenhold. Vi har trods alt mange af de samme værdier, selv om der også er forskel på os. Og vi skal blive bedre til at bruge det, der er fælles.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd er håbløst gammeldags

- Jeg har en fornemmelse af, at det nordiske tiltrækker generalister. Det nordiske bliver sådan lidt højtflyvende. Vi skal i langt højere grad sætte os sammen om det faglige indhold. Jeg kunne da sagtens have god nytte af, at retsudvalget (som Karsten Lauritsen sidder i for Venstre, red.) havde drøftelser med retsudvalgene i de andre nordiske landes parlamenter. Vi kunne udveksle erfaringer angående vores asylpolitik, bandekriminalitet mm. Og så har vi også en fælles europæisk dagsorden på retsområdet, hvor vi helt klart har et interessefællesskab i Norden. Som lille land er det nyttigt at stå på en nordisk platform. Vi er udfordret af globaliseringen, og så er det vigtigt, at vi kan samarbejde.

Men styrken i det nordiske skal være baseret på praktiske løsninger, mere end vidtløftige tanker.

{ som lille land er det nyttigt at stå på en nordisk platform }

Global værdikamp

- Nordens værdier er udfordret. Vores velfærdssamfund og kultur er helt centrale, og det er noget folket har skabt – ikke politikerne. Det samme gælder gennemsigtighed i forvaltningen og antikorrruption. Men globaliseringen truer mange af vores værdier. Den grænseoverskridende kriminalitet underminerer vores tryghed og betyder, at vi må vælge løsninger, som ikke nødvendigvis hænger sammen med vores egentlige værdigrundlag. Der er for lidt debat om de danske værdier, som jo også i høj grad er nordiske værdier. Vi skal værne om værdierne ved at turde diskutere dem, og vi skal turde diskutere de udfordringer, vi står over for.

Internationalt samarbejde

- Som tidligere udviklingsordfører for Venstre var jeg rundt og se på udviklingsprojekter i den tredje verden. Der er mange gode eksempler på praktisk nordisk samarbejde. Det kan vi bruge meget mere af. Hvis vi samarbejder på bistandsområdet, vil vi kunne gennemføre flere og bedre projekter for færre penge.

Vi skal også etablere flere fælles ambassader, som kan betyde, at vi kan være til stede flere steder i Verden.

Norden, Europa og Verden

- Det er rækkefølgen, slår Karsten Lauritsen fast. Vi skal forstærke de alliancer vi har og opbygge nye. De nordiske lande er anerkendt i omverdenen, og nyder stor respekt. Vi er betragtet som meget reelle, måske også lidt naive. Men vi skal spille vores kort meget bedre – også globalt. Vi lever i en verden, hvor det drejer sig om at levere resultater. Vi skal levere resultater i erhvervslivet, i politik, ja og i familielivet.

Det nordiske samarbejde kunne bruges meget mere, hvis samarbejdet bliver effektivt i sin struktur og i sit indhold, siger Karsten Lauritsen mens han samler kaffekopperne, siger farvel og iler videre til det næste møde.

■
pjl

Karsten Lauritsen – her hjemme i Nordjylland.

Kamp mod social dumping kræver fælles nordisk indsats

Understregede beskæftigelsesministeren ved Aabenraa-lokalafdelings 75 års jubilæumsfest

-Vi må i højere grad arbejde efter en fælles nordisk dagsorden til gavn for borgerne i de enkelte lande, og som et eksempel kan nævnes social dumping der er et fælles problem, som kræver et samarbejde på nordisk plan, sagde beskæftigelsesminister *Henrik Dam Kristensen* i en tale ved Foreningen NORDEN- Aabenraa-lokalafdelings 75 års jubilæumsfest den 8. november i de historiske lokaler i Folkehjem, Aabenraa.

Han nævnte også problemerne med antibiotika resistens inden for fødevarersektoren som et aktuelt eksempel på behovet for et fælles nordisk samarbejde som et endnu et led i fælles nordiske strategier, som også Foreningen NORDEN kan være med til at præge gennem fælles nordiske temaer med mål og retning.

Ministeren fremhævede vores fælles unikke nordiske velfærdsmodel, som var "polstret" til at klare også krisetider i kraft af sunde økonomier, god beskæftigelse og brede politiske forlig om en god offentlig sektor. Han understregede desuden Foreningen NORDEN's betydning gennem de forløbne årtier ved at udvikle det nordiske samarbejde både nationalt og lokalt plan med et folkeligt engagement.

Praktisk nordisk støtte

Lokalafdelingens formand (og medlem af landsforeningens landsstyrelse og forretningsudvalg) *Birte Fangel* omtalte i sin velkomst til deltagerne fra lokalafdelingerne

Nogle af deltagerne i festen i Billedsalen, Folkehjem, med portrætter af fremtrædende sønderjyder på væggene.

Henrik Dam Kristensen lykønskede Birte Fangel med lokalafdelingens jubilæum.

både nord og syd for grænsen og fra Norden-afdelinger i nordiske venskabsbyer, starten på afdelingen i december 1939 med skoleinspektør Oluf Hansen, Løjt Kirkeby, som initiativtager og første formand.

-Vi startede med 117 medlemmer og fik hurtigt nok at gøre med modtagelse af 101 børn som følge af den finske vinterkrig samt indsamling af 26.000 kr. til Finlandshjælpen. Også under 2. verdenskrig blev der ydet praktisk bistand med hjælpepakker til det besatte Norge.

- Efter krigen, hvor afdelingens medlems-tal toppede med 757 mdl. i 1950, blev der stor aktivitet omkring etablering af venskabsbykredse og mange besøg i- og fra nordiske venskabsbyer gennem årene, sagde formanden, der appellerede til kommunen om at yde øget praktisk indsats vedr. venskabsbysamarbejdet.

De nordiske statsministre:

Vi kan støtte hinanden langt mere internationalt

De nordiske statsministre mødtes på Nordisk Råds topmøde i Stockholm den 28. oktober og diskuterede både international politik og grænsehindringer mellem de nordiske lande.

Statsministrene bød en ny strategi for fælles branding af Norden velkommen.

- Norden har et godt ry i verden og vi skal nu se på, hvordan vi kan udvikle det nordiske brand yderligere. Jeg forventer, at vi kan støtte hinanden langt mere internationalt, udtalte Finlands statsminister *Alexander Stubb*.

Hans danske kollega, *Helle Thorning-Schmidt* bakkede op, også i forhold til et øget samarbejde på klimaoområdet og i international politik generelt.

-Vi skal udnytte det momentum, der er omkring klimaspørgsmålet lige nu og gå sammen for at nå en global aftale på FNs klimatopmøde i Paris i 2015. Vi kan faktisk gøre en forskel i verden med vores nordiske fællesskab, sagde den danske statsminister.

Hun understregede, at grænsehindringer mellem de nordiske lande er et andet højt prioriteret område, også for at styrke væksten i Norden. ■

- vi skal nu se på, hvordan vi kan udvikle det nordiske brand yderligere og støtte hinanden langt mere internationalt, sagde de nordiske landes statsministre på et pressemøde ved Nordisk Råds session. (Fotograf Magnus Fröderberg/norden.org)

Indbringer nordisk afvisning for Nordisk Råd

Uddannelses- og forskningsminister, Sofie Carsten Nielsen (R), vil nu forsøge at få grønt lys fra de andre nordiske lande til, at de sydslesvigske gymnasier kan blive sidestillet med de danske, når det drejer sig om udvekslingsprojekter landene imellem.

-Jeg vil rejse sagen i Nordisk Ministerråd og forsøge at få de øvrige nordiske landes opbakning til at ændre bestemmelserne, skriver ministeren i et svar til medlem af Sydslesvigudvalget, *Martin Henriksen* (DF), som havde spurgt ministeren, om hun finder det korrekt, at danske gymnasier i Sydslesvig, ifølge Nordisk Råd, ikke kan søge rådet om støtte til udvekslingsprojekter med gymnasier i Norden.

I sit svar skriver Sofie Carsten Nielsen desuden, at det vil være til stor gavn for skolerne i Sydslesvig at deltage i de fælles nordiske/baltiske uddannelsessamarbejder, der støttes under Nordplus, ligesom skolerne på linje med de danske skoler i Danmark vil kunne bidrage med dansk kultur, sprog og uddannelsestraditioner til gavn for de nordiske og baltiske skoler, de måtte samarbejde med.

Uddannelses- og forskningsminister Sofie Carsten Nielsen.

Med skolen og ungdommen i fokus

Den årlige tillidsmandsdag for formænd og andre tillidsfolk fra landsforeningens lokalafdelinger den 15. november i Spinderihallerne i Vejle, havde denne gang kontakten med - og indsatsen over for folkeskolen og ungdommen som temaer, med spændende indlæg og god debat herom.

Programchef for Nordjobb-projektet, Frederik Jakobsen (også formand for NORDEN's lokalafdeling i Malmø) opfordrede landsforeningen til aktivt at føle et medejerskab til dette tilbud for alle mellem 18-28 år om sommerjob i alle de nordiske lande, med flere og flere ansøgere fra år til år, senest i alt 739 unge. Han beskrev særlige arbejdsmarkedsprojekter for unge, der står langt væk fra arbejdsmarkedet og opfordrede også i denne forbindelse til øget kontakt mellem

ungdoms-klimakonference i Lapland og med Camp Norden under Roskilde Festivalen, hvor man kunne prøve-smage "Nordens værste mad"! Han gennemgik mulighederne for et tættere samarbejde med landsforeningen bl.a. gennem støttemedlemskab og fællesarrangementer for aldersgruppen 30- 50 årige.

Fra undervisning til læring

Skoleinspektør *Susanne Rasmussen*, Brande, blev introduceret af formanden for landsforeningens uddannelsesudvalg, *Merete Riber*, Holstebro,

Programchef Frederik Jakobsen.

Landsformand *Karen Ellemann* fremhævede i sin velkomst, at både skole-klasse- udvekslinger og venskabsbysamarbejdet må hæves og udvikles i denne forbindelse. Hun omtalte landsforeningens øgede information via facebook og glædede sig desuden over, at foreningens indspark i relation til programmet for det danske formandskab for Nordisk Råd i 2015 i så høj grad bliver brugt og allerede i januar i form af en erhvervskonference med foreningen som vært.

Nordjobb og lokalafdelingerne herunder Foreningen Nordens Ungdom, FNU.

Med lyst og engagement

FNU- formanden *Jon Toivo Hansen* beskrev efterfølgende denne virksomhed baseret på lyst og engagement både lokalt, nationalt og nordisk med p.t. 508 betalende medlemmer med både mødevirksomhed, større fælles-nordiske arrangementer, deltagelse i en nordisk

og skolelederen gennemgik derefter folkeskolereformen – fra undervisning til læring - og de nordiske muligheder i denne forbindelse, hvor hun fremhævede at kulturforandringer i skolen også kræver et øget samkvem og sammenhold med det omgivende samfund herunder erhvervsliv og foreninger som Foreningen NORDEN.

-I skal være skarpe på, hvad eleverne vil lære, og I kan starte nu, hvor I også kan aflaste lærerne, sagde Susanne Rasmussen til de lokale tillidsfolk,

der efterfølgende havde lejlighed til at drøfte emnet og komme med forslag til denne vigtige del af landsforeningens virke, hvor en ny pjece om uddannelsesudvalgets tiltag på skolekontakt-området er på vej.

En fætter-kusine-fest

Efterfølgendegennemgikstuderende *Frederik Kastoft Davidsen* forskellen på nordisk – og europæisk identitet, hvor vi føler en naturligt slægtsskab til det nordiske, og hvor der således er et tæt fagligt samarbejde og en samhørighed, der fremstår som at være til "fætter-kusine-fest".

-Der er en stærk og modstandsdygtig nordisk samhørighed, som man tager for givet, men der er mangel på dynamik og ingen partipolitisk fokus på det nordiske samarbejde. Værdifællesskabet bliver mere og mere stærkt, og ikke mindst samarbejdet mellem de frivillige organisationer på nordisk plan har haft kolossal betydning, fremhævede han.

Tillidsmandsdagen sluttede med en intern drøftelse af landsforeningens arbejde lokalt, på landsplan og fællesnordisk, under myndig ledelse af næstformand *Georg Møller*, og suppleret af generalsekretær *Peter Jon Larsen*.

Nogle af deltagerne i tillidsmandsmødet.

Oslo-København forbindelse må vente

Planer om et højhastighedstog fra Oslo til København må vente på en opgradering af nettet mellem Stockholm, Göteborg og Malmø, udtalte Sveriges infrastrukturminister på Nordisk Råds topmøde i Stockholm. Nordisk Råds erhvervs- og miljøudvalg mødtes med Sveriges infrastrukturminister *Anna Johansson* på et fællesmøde under sessionen.

Øverst på dagsordenen stod et projekt med titlen "*Den nordiske 8 millioner by*", som skal koble Oslo, Göteborg

og København sammen via højhastighedstog med en times transport mellem hver af de tre byer. Ministeren slog dog koldt vand i blodet på planerne for Sveriges del, trods en principiel støtte til projektet.

- På sigt må vi have en fælles strategi for, hvordan det nordiske transportsystem skal samkøres. Men vi er ikke der endnu og den svenske regering vil prioritere udbygning af de indenlandske togforbindelser før vi arbejder videre over grænserne, sagde Anna Johansson på mødet. ■

I Heksens tid

– Nordisk Bogdag 20 år

Af forfatteren Søren Sørensen

Forfatteren Søren Sørensen –også aktiv i Foreningen NORDEN i mange år.

Allerede Øresund bølgede frem og tilbage mellem Helsingborg og Helsingør. Grågrønt som altid i november. I Helsingborgs hovedstrøg fnuskede det lidt, og vinden hjalp med til at fremskynde gangen. Helsingborgs statelige teater havde fem af de nordiske flag til at vise retningen: Ind i teatret – og folk var strømmet til, forhallen var allerede fyldt.

Lige før kl. 13 åbnedes der til salens røde plyssæder. Fortæppet var fra og afslørede et langt bord og syv mæglige lænestole, to for enderne, fem fremadvendte. Ind trådte en lille, mager mand med prins Valiantfrisur i nobel hvidhårethed frem til et lille rundt bord og bød velkommen. *Arne Johansson*, Föreningen Nordens skånske ildsjæl, som for tyvende år i træk havde kaldt forfattere fra de nordiske lande sammen til Nordisk Bogdag den 16. november, skaffet

midler til det og organiseret det hele. Han fortalte om hvordan han første gang havde hørt at Birgit Nilsson var syg – og formentlig ikke kunne komme. Og kom alligevel fra sygehuset og tog tilbage til sygehuset.

Bedre end de fleste skuespil

Så kom interviewerne ind og satte sig. Også Lars Svensson tog fat på anekdoter om bl.a. Lasse Holmqvist som var konferencier de første år. Først da åbenbarede de fem forfattere sig: *Lars Sund*, Finland, *Árni Thorárinsson*, Island, vores egen *Hanne Vibeke Holst*, *Theodor Kallifatides*, Sverige, og *Merethe Lindstrøm* fra Norge.

Sæt fem forfattere op på et teater-scene, det bliver bedre end de fleste skuespil, mere drama, større indsigt. Det var det 400-500 mennesker oplevede ved den nordiske bogdag i Helsingborg den 16. november. De sidste 70 års historie forklaret i en håndevending. Romanens særlige karakter. Inspirationens veje. Det særlige ved litteraturen.

De sidste 70 års historie forklaret i en håndevending

Interviewene indledtes med Lars Sund og hans roman *Tre systrar och en berättare* om fuglekiggere og andre iagttagere. Krigen – krigene rettede Lars Sund det til – set fra den østerbottniske havneby Jakobstad. År 1948 og frem til 1956 og fuld af humor. Den rige finlandssvenske litteratur er Sunds baggrund, og romanens tema er *hur vi ska lägga krigen bakom oss*. Det blev også til en

drøftelse af det svenske sprogs stilling i Finland. Og vigtigt: Det nordiske samarbejde har i væsentlig grad bidraget til at sikre Finlands stilling i Europa, efter krigen og i USSR's storhedsperiode.

Árni Thorárinssons dystre noveller om udsatte og sårbare personer så at sige på dokumentarismens grund karakteriserer Islands økonomiske krise som *Heksens Tid*, og bygger på at den vilde kapitalisme forheksede samfund og mennesker. Han var også inde på avisernes rolle for litteraturen – et interessant og vigtigt perspektiv.

At hakke sig ind i grundfjeldet

Litteraturen skabes ved at hakke sig ind i grundfjeldet, det var Hanne Vibeke Holst enig med Sund og Árni om, og *Knud den Store*, hendes roman om hendes far, forfatteren Knud Holst, handler ikke mindst om hvordan han svang hakken. Om sig selv fortalte hun at hun debuterede med en ungdomsroman og derfor aldrig havde følte det behov for at være minearbejder i sjælens urfjeld. Hun betonedede derimod betydningen af musikken. *Knud den Store* havde Suzanne Brøgger foreslået hende at skrive – og *når dronningen siger det, så skriver man*, som hun sagde.

Fra det personlige til det verdenshistoriske i et vældigt perspektiv om efterkrigstiden kom vi, da Theodor Kallifatides kom til orde. I et fantastisk greb skildrede han de græske flygtninges oplevelser under militærdiktaturet, borgerkrigen forud, og så disse vandring som en del af den kolossale folkevandring fra syd til nord i Europa; uden den havde Mars-

hallplanen aldrig fået genopbygget Europa, og græske, sydslaviske og spanske arbejdere aldrig oplevet friheden.

Per Johansson spurgte ind til Kallifatides' stil: Hvor får du dog alle de herlige ord fra og hvordan lykkes det at give så præcist et udtryk for indvandrerens erfaringer? *Det kaldes talent*, svarede forfatteren, som også betonedede det lærerige i at skrive på et andet sprog.

{ *Det kaldes talent, svarede forfatteren* }

Men talentet rækker også til at vise sammenhængen i historien siden 2.verdenskrig. De enorme tab af men-

neskeliv i Tyskland, Storbritannien og Frankrig under krigen var også tab af arbejdskraft. Den måtte erstattes med hænder og kroppe, og de fandtes bl.a. i Grækenland, dér hvor Kallifatides kommer fra.

Sverige havde ikke oplevet tab af menneskeliv, men tog alligevel imod vandrende arbejdskraft. Det kan litteraturen også. Kan man skrive at på den baggrund faldt den

norske Merethe Lindstrøm lidt bleg og vag ud? Ved bogbordene var der livlig handel i pausen, der blev signeret i mange eksemplarer.

Næste gang i Helsingør

Nordisk Bogdag blev afholdt første gang i 1995 på initiativ af Arne Johansson, og her medvirkede bl.a. Inge Christensen med *Sommerfugledalen* og den der skriver dette (som har deltaget i alt 4 gange). Som den ildsjæl Arne Johansson er, har han skaffet nordiske forfattere til ikke bare Helsingborg, men også andre steder – stæder – i Skåne, Thomas Tranströmer i Landskrona, Pia Tafdrup, Carsten Jensen, Einar Már Gudmundsson, Kim Leine, Jan Guillou, Herbjørg Wassmo og mange andre som folk læser.

I en årrække er Helsingør blevet draget med ind i arrangementet, og dér bliver det også i 2015, med den lokale Foreningen NORDEN-formand, *Bent Roskjær*, som en aktiv medarrangør. ■

Tidligere NORDEN-formand nu samarbejdsminister

I samband med att den nya svenska regeringen tillträdde i oktober fick Sverige också en ny nordisk samarbetsminister, Kristina Persson (S). Persson är en sann nordist, som bland annat 2007-2012 var ordförande för Föreningen Norden i Sverige.

Den nya samarbetsministerns perspektiv på Norden är globalt. Hon har talat för ett ännu närmare politiskt nordiskt samarbete och bland annat fört fram att det nordiska enandet kunde gå långt före den europeiska integrationen, men också bidra till den genom att vara förebild.

”Vi har ett finmaskigt nät av relationer mellan individer, föreningar, företag, myndigheter och politiker. Detta har bidragit till att vår region är en av de mest framgångsrika i världen.”

På Kristina Perssons bord i den svenska regeringen ligger förutom det nordiska samarbetet också strategi- och framtidsfrågor. ■
(Norden.org)

(Fotograf Martina Huber/Regeringskansliet)

”Bästa sättet att utveckla Öresundsregionen är att förälska sig över bron”

Text: Sture Näslund

När Öresundsbron öppnades för trafik år 2000 öppnades slussarna för en gränslös optimism och framtidstro. Området kring Öresund skulle bli en region som kunde tävla med andra storstadsregioner. Hur het är optimismen och framtidstron idag?

När den svenska borgerliga regeringen i somras föreslog att en bil- och tågtunnel ska byggas mellan Helsingborg och Helsingör, var reaktionerna i Danmark mycket ljumma.

Helt annorlunda var reaktionerna på andra sidan Öresundsbron, i Skåne. Äntligen tycks de svenska rikspolitikerna lyssna på vad skåningarna länge krävt, sade man där. Och belåtenheten ökade när statsminister *Fredrik Reinfeldt* sade:

-Öresundsregionen är ett av Sveriges tillväxtnav.

Några dagar efter beskedet om att svenska regeringen kan tänka sig en tunnel under norra delen av Öresund meddelades att finansieringen tycktes klar för bygget av forskningsanläggningen ESS – European Spallation Source i Lund. ESS-anläggningen kostar miljarder att bygga, och hittills har 16 europeiska länder bidragit med finansieringen. Tusentals forskare från hela världen kommer att utnyttja anläggningen.

ESS delas mellan Lund och Köpenhamn genom att själva försöken görs i Lund medan analyserna sker på danska sidan.

Nyheten om att nu kunde man börja bygga väckte stor uppmärksamhet på svenska sidan medan danska dagblad visade mycket litet intresse.

Dessa två exempel visar på ett av problemen för de som vill att Öresundsregionen ska fortsätta att utvecklas: Intresset är mycket större på den skånska sidan än på den danska. Det råder vad statsvetarna kallar asymmetri. Ett annat ord är kanske en delvis obesvarad kärlek från dansk sida till de inviter som skåningarna oförtrutet sänder över Sundet.

Men de skånska entusiaster som vill utveckla Öresundsregionen känner sig också svikna av de svenska rikspolitikerna, främst regeringen och riksdag i Stockholm. Man tycks ointresserad av vår region, anser skånska politiker. Kanske kan regeringens nya idé om en tunnel mellan Helsingborg och Helsingör få dem att ändra uppfattning.

Ett kraftcentrum

Det är 14 år sedan Öresundsbron öppnades och planerna på att förvandla Öresundsområdet till en *tvånationell*

region tog fart. Optimismen var gränslös. Planerna likaså. Här skulle skapas ett kraftcentrum som på allvar tog upp konkurrensen med Hamburg och Berlin.

{ obesvarad kärlek från dansk sida }

Trafiken över bron ökade år från år. Antalet pendlare, främst skåningar, som arbetade på ena sidan Sundet och bodde på den andra mångdubblades. Universitetet hade stora planer på samarbete. Det dröjde inte särskilt länge förräfnader på fler fasta förbindelser över Sundet lanserades. Och på senare år: att Metron i Köpenhamn skulle förlängas till Malmö.

Entusiasterna talade om en ny människa, öresundare, och i en vetenskaplig bok kom ännu ett nytt begrepp: regionater- de som bor och arbetar runt Sundet. Entusiasmen för regionen är idag betydligt svalare än för tio år sedan och en tydlig tendens är att intresset är större på den svenska än på den danska sidan.

I denna artikel intervjuar vi därför två skåningar med stora kunskaper om regionens problem och möjligheter. De är inga politiker, de brukar ofta ta till överord när det gäller regionen, utan en är forskare, den andra journalist.

Forskaren är *Orvar Löfgren*, 71 år och professor emeritus i etnologi vid Lunds universitet. Man skulle kunna kalla honom Mr Öresund eftersom han i många år bedrivit forskning om utvecklingen i regionen. Han är gift med

Foto: Sture Naslund

Orvar Löfgren, etnolog vid Lunds universitet:

"...Det var lättare att bygga bron än att använda den.."

en danska, deras två barn talar danska och själv säger han att han talar SAS-danska.

Han har givit ut en rad rapporter och böcker om Öresundsregionen och var redaktör för boken *Regionaterna* med bidrag från en rad forskare. Ordet Regionat syftar på en person som utnyttjar hela regionen; som arbetar på ena sidan Sundet och bor på den andra; som lärt sig ta tillvara alla möjligheter som den samlade regionen ger.

Journalisten är *Heidi Avellan*, 54-årig politisk chefredaktör för *Sydsvenskan* i Malmö. Hon är finlandssvenska,

Heidi Avellan, politisk chefredaktör, Sydsvenskan: "...Det handlar inte om en kärleksrelation; det handlar om att integration bidrar till ekonomisk utveckling..."

född i Helsingfors. Innan hon kom till Sydsvenskan var hon bl a nordenkörrespondent för danska Politiken.

Sydsvenskan är det stora och dominerande liberala dagbladet i Skåne och i rollen som politisk redaktör hör Avellan till de verkligt inflytelserika opinionsbildarna på den svenska sidan av Öresundsregionen.

Regionaterna

I boken Regionaterna står att Öresundsbron är en monumental framgång. För många har också bron blivit synonymt med regionen; så stor betydelse har den fått. Orvar Löfgren förklarar de stora orden:

-I jämförelse med många andra infrastrukturprojekt av denna jättelika karaktär så måste man säga att bron är en succé. De flesta megaprojekt, t ex tunneln under Engelska kanalen, brukar bli "katastrofer". Kanaltunneln var nära konkurs och visade hur svårt fransmän och engelsmän har att samarbeta.

-Men, säger Löfgren, även om bron blev en monumental framgång så blockerar Öresundsregionens utveckling ofta av sega nationella tankestrukturer och regelsystem.

lättare att bygga bron än att använda den!

-Det var lättare att bygga bron än att använda den! Bästa exemplet är nog de svenska och danska skatteministerierna. De viker inte en tum från sin rätt att kontrollera beskattningen för de som arbetspendlar över Sundet.

Många av utopierna om att man skulle harmonisera förhållandena i regionen har visat sig väldigt sega. Det går mycket långsamt att infria politikernas löften.

Det råder på flera sätt sk asymmetri i regionen. Ena halvan är en huvudstadsregion, den andra halvan är det inte. Kan det förklara trögheten?

Asymetrisk

-Absolut. Regionen är från början asymetrisk. Den skånska delen är en svensk utkant och mycket av den skånska entusiasmen var att när bron öppnades

skulle skåningarna bli kvitt 08-orna (Telefonriktnumret för Stockholm.) Men Köpenhamn är ju bara en ny 08. En kaxig huvudstad som är lika kaxig som Stockholm.

Det skapar problem på många sätt. Dels därför att danska centralmakten ligger i Köpenhamn medan det i Skåne bara finns regional makt. På danska sidan är det nära till ministerierna medan för Stockholm ligger Öresundsregionen väldigt långt borta och är inte särskilt intressant.

-Kan det bestående resultatet av regiontänkandet bli att människorna som individer utnyttjar möjligheterna, inte att regionen på något sätt omformas till en ny enhet?

-Ja, och dessa individer blir kompetenta "regionater", och blir då också intressanta nordister. De kan hantera två länder i sin vardag och där får vi en försiktig kumulativ effekt. Det kommer aldrig i medierna för det är så vardagligt, men sakta men säkert så händer det någonting i alla fall.

Bästa sättet att integrera de två länderna är att förälska sig över bron; därför är det så fint att se hur det bildas nya svensk-danska par.

-Varför tycks skåningarnas intresse för Öresundsregionen vara så mycket större än danskarnas?

-Det har bl a att göra med att Köpenhamn är en oerhört starkt och dominerande huvudstad i Danmark. Staden har alltid erbjudit ett slags kosmopolitisk lockelse med att vara kontinental, tillåtande. Det finns en lång svensk tradition att längta till Köpenhamn.

Det säger *Orvar Löfgren*, professor i etnologi vid Lunds universitet.

Heidi Avellan är politisk chefredaktör för Sydsvenskan i Malmö och därmed en viktig opinionsbildare i regionen. Hennes tidning har en dag i veckan ett helt uppslag med reportage och nyheter från Köpenhamn. Varför?

-Det finns ett stort intresse hos våra läsare. Många pendlar till Danmark varje dag, många tillbringar sin fritid i Köpenhamn.

-Ingen köpenhamnstidning har motsvarande sidor om Malmö. Det finns tydligen inget intresse för detta på danska sidan.

Avellan argumenterar ofta för att det pågående metrobygget i Köpenhamn ska utsträckas till Malmö med en tunnel under Öresund. Då skulle Köpenhamn "bli hemma" för oss, säger hon.

-Hela poängen med regionutvecklingen måste ju vara att vi kan betrakta varandras "hemma" som hemma. Dagens pendling är fortfarande knölig, det tar tid och det är ofta "halvstrul" med tågen. Med Metron utsträckt till Malmö skulle avståndet mellan städerna vara utraderat och vi skulle vara som delar av varandra.

-Just nu är det en utopi, men inte mer än att det faktiskt finns planer för denna förbindelse.

En kärleksrelation

-Är det ett problem att danskarnas intresse för regionen tycks vara mindre än skåningarnas?

-Det är inget bekymmer alls. Det handlar inte om en kärleksrelation, det handlar om att integrationen bidrar till ekonomisk utveckling i regionen. Vi behöver inte tycka om varandra. Vi har helt rationella skäl av att vara intresserade av Köpenhamn som en stor stad med stort utbud av arbete och kultur.

*vi behöver inte tycka
om varandra*

-Du har sagt att om Stockholm låg mitt emot Köpenhamn skulle Öresund vara smalare.

-Jag är övertygad om att vi inte skulle ha de fullkomligt orimliga skatteavtal som vi har idag om man insåg vilket skattebortfall det innebär för Malmö.

-Beror det inte på att Köpenhamn är centrum i Danmark medan Malmö är periferi i Sverige?

-Jag tycker över huvud taget inte att det är ett problem att det inte är två likvärdiga parter. Hela poängen med integrationen är ju att man samarbetar.

-Vad anser du om skillnaderna i t ex politisk kultur och mentalitet mellan skåningar och danskar i regionen?

-Det finns stora skillnader, men det har jag inte problem med, jag är liberal! Det är en jätterikedom. Visst kan det vara svårt att hantera en del problem på grund av skillnader i kultur, men att det ska gå så knackigt som det går idag finns det inga rimliga skäl för.

-Var ligger felet?

-Det har jag ingen aning om. Jag ser bara att näringslivet inte längre verkar lika ivrigt att integrera. Även det interna arbetet på den skånska sidan är ett problem. Vi är vad vi finlandssvenskar kallar "knutpatrioter", områden som bekämpar varandra. Malmö är navet på skånska sidan och att inte samarbeta utan motarbete är för mig vettlöst.

Vad tror då vetenskapsmannen och redaktören om framtiden för Öresundsregionen?

Heidi Avellan:

-Jag är obotlig optimist, men det går bara för långsamt!

Orvar Löfgren, (med en glimt i ögat):

-Om vi det visste!

Foto: Sture Naslund

Nära det svenska brofästet reser sig skulptören Bror Marklunds mäktiga granitmonument över en dyster tid i Öresundsregionens historia. Monoliten är ett minne över de danskar som flydde över Sundet till säkerheten i Sverige under Andra världskriget. Öresundsbron i bakgrunden visar på ljusare tider för regionens invånare.

Ja til fælles vækst i "Greater Copenhagen"

Positiv debat ved Øresundsting på Øresund

Det årlige Øresundsting med deltagelse af nationale og regionale politikere, erhvervsfolk og bl.a. repræsentanter for offentlige institutioner på begge sider af Øresund, fandt i fjor sted den 6. november – meget passende på Øresund ombord på HH-færgen "Tycho Brahe", der denne gang sejlede fra København til Helsingør/Helsingborg som ramme om mødet.

Emnet var "Gränslös tillväxt i Öresundregionen", som alle deltagere gennem indlæg og gruppearbejde tilsluttede sig og kom med forslag til. Et nyt begreb, som repræsentanterne for Skåne-regionen således hilste velkommen var varemærket "Greater Copenhagen" - fremfor alene en branding for "Copenhagen".

Budskabet fra de danske politikere var et klart ønske om i højere grad at have Skåne med i dette samarbejde.

Sophie Hæstorp Andersen: Vi må tiltrække internationale virksomheder.

Invitationen til svenskerne kom fra både økonomi- og indenrigsminister Morten Østergaard, Københavns overborgmester Frank Jensen og regionsrådsformand - og formand for Øresunds-komiteen, Sophie

læg, at der er meget i planerne, som kan hjælpe regionen til vækst.

Fhv. minister og formand for Nordisk Råds danske delegation, Bertel Haarder, glædede sig over fremgangen i

Bertel Haarder: Der må åbnes for lige vilkår på flere områder.

Hæstorp Andersen. Sidstnævnte påpegede at væksten i regionen på begge sider af Øresund er mindre end i andre Metropoler som Hamborg:

-Det er ikke bare grænsehindringer, der kan skabe problemer - vi må tiltrække internationale investorer, virksomheder og medarbejdere til vores område med 3,8 mill. indbyggere på begge sider af sundet. Vi må drøfte den fælles infrastruktur i en tæt dialog med de nationale politikere, understregede regionsformanden.

Morten Østergaard påpegede behovet for en styrket markedsføring for hele området, og der skal bygges bro mellem virksomheder og forskning. Også borgmesteren i Malmø, Katrin Stjernfeldt Jammeh, sagde i sit ind-

arbejdet med at fjerne grænsehindringerne i Norden og påpegede, at der også må åbnes op for lige vilkår på flere områder som erhvervsuddannelser, arbejdspraktik og bopæl for udenlandske videnskabsfolk på tværs af Øresund.

Der var også kritiske røster, således fra vice talsmand i Sveriges riksdag, Tobias Billström, der beklagede at den nye svenske regering vil nedlægge den ene af lufthavnene i Skåne - regionen og tilsyneladende ikke vil arbejde videre med den tidligere regerings planer om en HH-tunnel under sundet.

Mødet fortsatte med indlæg og debat i en række arbejdsgrupper, inden der blev budt på dansk/svensk underholdning. ■

VELKOMMEN I REJSEMAGASINET 2015

Atter ved dette årsskifte kan NORDEN Nu orientere om aktuelle rejsetilbud fra lokalafdelingerne, ligesom andre rejsearrangører i stigende grad præsenterer sig for bladets læsere gennem annoncering og omtale på de kommende sider. Rejsemagasinet byder også på spændende rejseskildringer fra Norden, så vi ønsker alle god læse - og rejselyst!

Redaktionen

Foreningen NORDEN's **Vejlekreds** tilbyder:

Oplevelsesrejse til Oslo- Hønefoss og Sydnorges seværdigheder

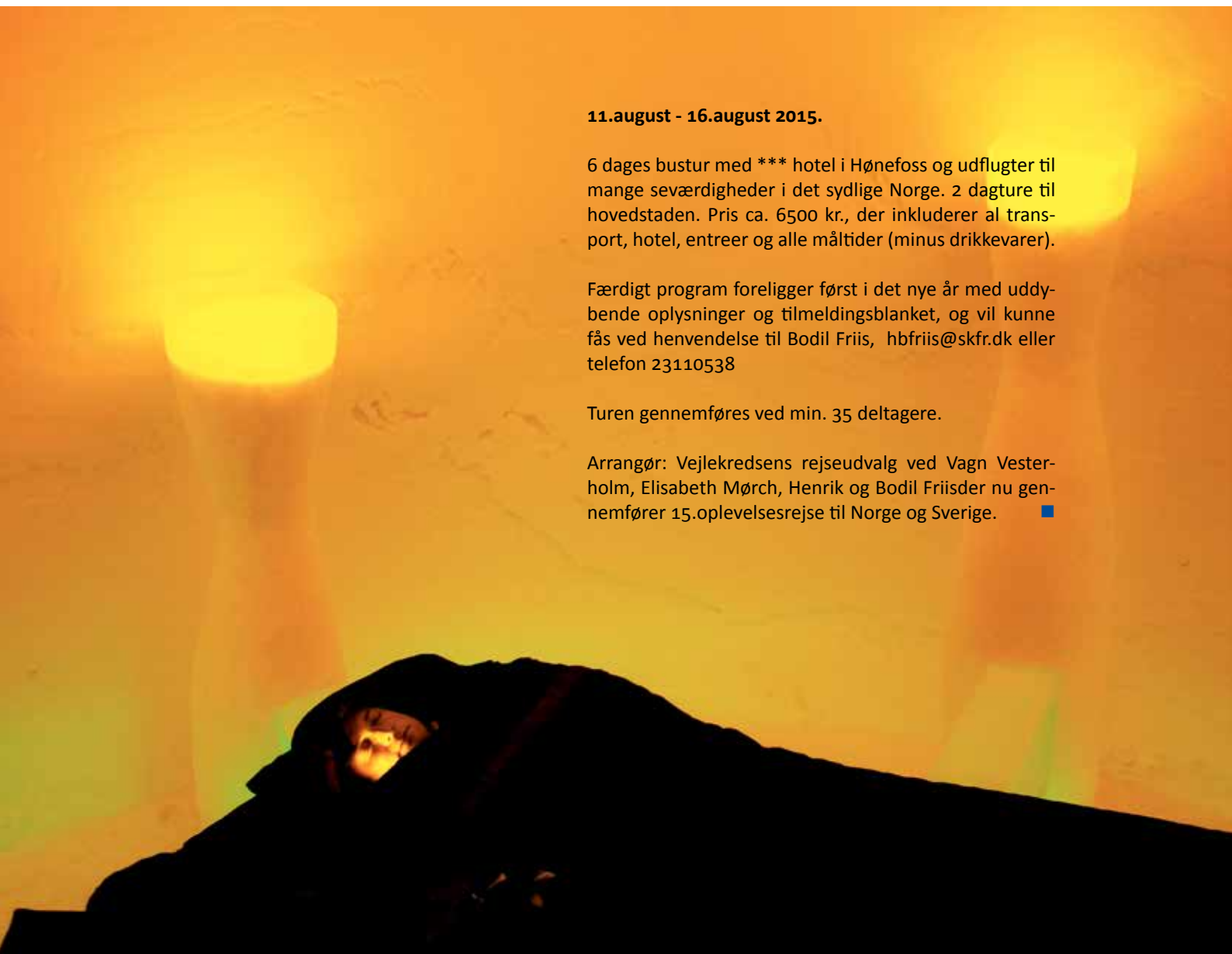
11.august - 16.august 2015.

6 dages bustur med *** hotel i Hønefoss og udflugter til mange seværdigheder i det sydlige Norge. 2 dagture til hovedstaden. Pris ca. 6500 kr., der inkluderer al transport, hotel, entreer og alle måltider (minus drikkevarer).

Færdigt program foreligger først i det nye år med uddybende oplysninger og tilmeldingsblanket, og vil kunne fås ved henvendelse til Bodil Friis, hbfriis@skfr.dk eller telefon 23110538

Turen gennemføres ved min. 35 deltagere.

Arrangør: Vejlekredsens rejseudvalg ved Vagn Vesterholm, Elisabeth Mørch, Henrik og Bodil Friisder nu gennemfører 15.oplevelsesrejse til Norge og Sverige. ■

Foreningen NORDEN i Århus

inviterer til 8 dages naturskøn rejse til Åland og Åbo 28/6 – 5/7 2015

I samarbejde med Finlandseksperter Schønberg Musik&Rejser udbydes denne dejlige 8 dages busrejse, hvor vi skal aflægge et par dages besøg i Århus' venskabsby Åbo samt på Ålandsøerne.

Vi mødes på Århus Havn og tager hurtigfærgen kl. 8 til Sjællands Odde, hvor vi møder bussen og rejseleder Morten Schønberg Sørensen. Vi tager langs den sjællandske nordkyst til Helsingør, hvor deltagere fra Sjælland kan stå på bussen. Vi giver os god tid op gennem Sverige og når Nyköping sidst på dagen. Næste dag kører vi til gennem Roslagen til Kapellskär og færgen til Åland, hvor vi sover de næste to nætter. Der vil blive nogle fine udflugter til bl.a. Eckerö, Bomarsund og en af øerne – og laxsoppa og ålands-pannkaka på Getabergen, med den smukkeste udsigt!

Under opholdet på Åland vil vi også søge at mødes med folk fra den lokale NORDEN-afdeling,

Vi sejler videre til Åbo med eftermiddagsfærge, godt 5 timer i skærgård, et bud på verdens smukkeste færgetur! I Åbo har vi en dag til at se byens seværdigheder, herunder slottet, domkirken og frilandsmuseet Klosterbacken. Sidst på dagen mødes vi med folk fra Århus' venskabsby.

Sidste dag i Finland kører vi en tur i Åbos skærgårdsprægede omgivelser og nyder en sejltur, visit i gamle Nåndal og buffet ved skærgården, inden vi tager natfærgen til Stockholm.

Vel fremme i den svenske hovedstad finder vi først et sted til morgenmad inden en fyldig byrundtur, hvor vi også kommer ud af bussen nogle steder.

Frokost bliver på egen hånd i Gamla Stan - forinden har vi besøgt byens berømte Vasamuseum.

Ud på eftermiddagen kører vi til Linköping og turens sidste overnatning. Der er tid til en slentretur i frilandsmuseumsbyen Gamla Linköping, inden vi kører mod Danmark igen. Hjemkomst til Århus med færgen ca. 20.20

Pris pr. person i delt dobbeltværelse kr. 8.295, hvilket inkluderer busrejse i god bus med rejselederservice. 6 nætter på gode hoteller med morgenmad. B-kahyt Åbo-Stockholm.

Færge Århus – Odden t/r. 3 frokoster, 4 middage, stor fægebuffet Åland-Åbo. Udflugtsprogram med egen bus.

Entreer til Vasamuseet og Håndværksmuseet Klosterbacken. Ikke inkluderet er enkeltværelse kr.1.750, A-kahyt kr.150 pr.person.Entreer ud over de nævnte.

Tilmelding hos Schønberg Musik&Rejser på tlf. 57645354 eller musikogrejser@paradis.dk

Ved tilmelding opkræves et depositum på kr. 1.500. Bedes indsat på konto 2520 – 6273209326. ■

Åbo Slot – én af seværdighederne.

6 DAGE TIL GRØNLAND

med indlandsis, nordlys og kørsel på hundeslæde

Dagsprogram: Udrejse den 12. marts

- Dag 1. Torsdag København, Kangerlussuaq og 5 timers tur til indlandsisen.
- Dag 2. Formiddagsfly til Sisimiut indkvartering Hotel Sisimiut, byrundvisning, hundeslædeforedrag
- Dag 3. 4 timers hundeslædetur.
- Dag 4. Museumsdag og kaffemik i et Grønlandsk hjem.
- Dag 5. Vintersafari i bjergene i snescooter kane. Besøg i Kunstværkstedet og skindsystemen.
- Dag 6. Hjemrejsedag med ank. København kl. 21.30

Der er gode muligheder for alpin og langrend

Følgende er med i prisen:
Fly København - Sisimiut, Sisimiut-København. 1 nat i Kangerlussuaq på hotel og 4 nætter i Sisimiut på hotel, museumsbesøg, 5 timers bustur til indlandsise, besøg i husflidsværksted, skindsystem, slæde-hundeforedrag, 4 timers hundeslædetur m. polartøj, 2 timers snekanetur, kaffemik i Grønlandsk hjem, skatter og afgifter, ½ pension på hele turen.

Rejseledere er Edith Fløistrup og Hans Grønkjær. Hans har boet i Sisimiut i 17 år.

Turen er planlagt så alle aldersgrupper kan deltage.

Program fås ved henvendelse Polar Rejser hvor også tilmelding kan ske.

Tlf. 20 20 44 70
hg@polarrejser.com
www.polarrejser.com

Bemærk 16 pladser til rådighed

Pris 14.995.- kr **Polar Rejser** AS

I pilgrimmenes fodspor

Området ved Sveriges næststørste sø Vättern byder på mere end den velkendte svenske duo af skove og søer. For den kultur- og historieinteresserede er der masser at gå på opdagelse i - heriblandt et klosterområde, en fredet gammel bydel og verdens eneste tændstikmuseum.

Tekst: Laura Kjestrup Nielsen

Fotos: Morten Herlev og Laura Kjestrup Nielsen

Manden, der står foran mig i køen i Coop Konsum i Vadstena, skal blot købe et par myslibarer og lidt at drikke. Det er der ikke noget odiøst i, men lader man blikket vandre ned over hans krop, er det svært ikke at

Klosterkirken i Vadstena er bygget i 1430 af blålig kalksten. I det flotte kirkerum kan man bl.a. se et relikvieskrin fra 1300-tallet med rester af den hellige Birgitta.

trække på smilebåndet. Den skægede og fuldvoksne herre er nemlig ikklædt en kraftig grå munkeagtig kappe med et fikt snoet reb omkring livet, og på fødderne pynter et par praktiske vandresandaler.

I den gamle by Vadstena ved Vätterns breder er det helt normalt at møde pilgrimme i gadebilledet. Byen er et vigtigt punkt på pilgrimsruten, der strækker sig gennem Europa fra Santiago De Compostela i syd

til Trondheim i nord, og de mange vandrestokke, der er placeret i en holder uden for Pilgrimscentrum ved klostret, vidner om, at der også på denne sommerdag er mange åndeligt søgende, der har lagt vejen forbi Vadstena.

Klostret var middelalderens åndelige centrum i Sverige

Men også for den almindelige kultur- og historieinteresserede turist byder Vadstena på en række højdepunkter. Klostret i Vadstena var middelalderens åndelige centrum i Sverige. Her grundlagde Birgitta Birgersdotter birgittinerordenen, som den dag i dag stadig har sit europæiske centrum i Vadstena. Foruden den imponerende klosterkirke kan man besøge klostermuseet, klosterhaven med dens duftende urter og sågar overnatte på klosterhotellet.

Bevæger man sig fra klosterområdet og ned gennem det hyggelige centrum med træhuse, små butikker og spisesteder, står man pludselig ansigt til ansigt med et imponerede slot omgivet af en voldgrav, der i dag fungerer som en meget stemningsfuld lystbådehavn.

Vadstena Slot blev bygget af kong Gustav Vasa i 1545 som et vigtigt

værn mod angreb fra de stridslystne danskere, og det massive borganlæg fremstår efter en opbygning i 1600-tallet som Sveriges bedst bevarede renæssanceslot i europæisk stil.

Har man selv medbragt madpakken er det oplagt at nyde den på en bæk i parken ved slottet. Her består det sværeste valg i, om man vil nyde udsigten til slottets hovedbygning til den ene side eller lade blikket vandre over Vätterns vand til den anden side.

Fredede træhuse i fotogene Eksjö

En times kørsel øst for Vätterns sydlige ende og Jönköping kan man par-

Det imponerende slot i Vadstena blev bygget som forsvarsværn mod danskerne.

kere bilen og slentre en tur i en af Sveriges bedst bevarede træhusbebyggelser.

Den fotogene provinsby Eksjö fører sig frem under titlen "den unikke træby", men en tur rundt i den gamle

bydel nord for Stora Torget og kirken beviser, at der er noget om snakken.

For selvom træhuse ikke ligefrem er en enestående bygningskategori i Sverige, er gentagende brande desværre også en del af historien i mange byer. Mange steder er de ældste træhuse derfor gået op i røg - men ikke i Eksjös gamle bydel, der blev udlagt til bebyggelse i 1568. Her kan man i dag nyde synet af mere end 50 fredede huse fra 1500-1800-tallet.

{ *Luften emmer af svensk hygge* }

En slentretur rundt i gaderne føles lidt som et museumsbesøg. Luften emmer af svensk hygge, og gamle butikskilte, kunsthåndværk maledes døre og gårde med toppede brosten og vandposter sætter en tyk streg under idyllen.

Flere af husene rummer da også historiske udstillinger, heriblandt Aschanska gården, hvor man kan besøge et komplet borgerhjem fra omkring år 1900 i de smukke bygninger, der fungerede som apotek i 1700-tallet.

Tændstikker i bibelbæltet

Hvis det hele bliver lidt for idyllisk og romantisk blandt træhusene, og man trænger til en snert af storby, byder den gamle industriby Jönköping sig til. Sveriges 10. største by, der for længst er vokset sammen med naboen Huskvarna, breder sig ud langs Vätterns sydligste runding og byder foruden masser af butikker og restauranter på en håndfuld museumsoplevelser og kunstgallerier i "Tändsticksområdet" ved havnen.

De små træpinde har haft en enorm betydning for Jönköpings udvikling og økonomiske fremgang i 1800-tallet. På verdens eneste tændstikmuseum kan du få

Eksjö blev i 1997 tildelt Europa Nostras diplom "for enestående renovering af denne betydningsfulde samling af ældre træhusbebyggelse, som har givet nyt liv til den gamle bymidte."

historien om opfindelsen af den verdenskendte sikkerhedstændstik og et indblik i fremstillingsteknikken og arbejderens forhold i tændstikkens barndom.

I 1971 lukkede og slukkede tændstikeventyret i Jönköping, men hører du til blandt de få, der stadig gerne vil have ild i pipen, kan du købe æsker med tændstikker i museumsbutikken.

Selvom Jönköping ikke er et pilgrimsmål i stil med Vadstena, er byen alligevel kendt i landet under tilnavnet "Sveriges Jerusalem". Når en svensker taler om bibelbæltet, mener han Jönköping og omegn, for byen er i dag centrum for en række frikirkemenigheder.

Naturen er også nærværende midt i Jönköping. Blot få skridt over en gangbro fra banegården i centrum står man ved Vätterns sydlige bred og har hele det enorme søhav foran sig.

At sidde her på en bænk og indoptage synet af det gråblå farvespil i vandoverfladen er nærmest terapeutisk og giver lyst til at følge i pilgrimmenes fodspor hele vejen op langs søens bred til Vadstena. Bare ærgerligt, at jeg har glemt vandresandalerne. ■

Selvom Jönköping mest er kendetegnet ved sin industrihistorie, byder den hyggelige bymidte også på flere seværdige bygninger som det gamle rådhus fra 1600-tallet.

FAKTA

Vättern

Den langstrakte sø Vättern på hele 1912 km² er Sveriges næststørste sø - kun overgået af Vänern. Søen er op til 128 meter dyb og byder på rent og klart vand, der sågar er egnet til drikkevand. På hjemmesiden www.runtvattn.se kan du læse mere om seværdigheder og oplevelser i byer og naturområder, der støder op til den store sø.

Sommeroplevelser i Eksjö

Fra slutningen af juni til begyndelsen af august kan man deltage i guidede byvandring i Eksjö. Den 29.-30. august kulminerer byens sommerliv i Eksjö Stadsfest med musik og underholdning i gaderne. Du kan læse mere om begivenheder m.m. på www.visiteksjo.se

NB: Du kan besøge verdens eneste tændstikmuseum på nettet på www.matchmuseum.se

SEJL TIL NORGE MED FJORD LINE!

Daglige afgange til Langesund, Stavanger og Bergen hele året, samt Kristiansand i sommerhalvåret.

Medlemmer af
Forening Norden får
op til 16% rabat på
færebillet!

Gælder udvalgte
afgange

For priser se vores lavpriskalender
på fjordline.com eller ring 97 96 30 00.

fjordline.com

Rude Strand
SENIORHØJSKOLE

FORENINGEN NORDEN

Nordisk Kulturuge på Seniorhøjskolen Rude Strand

18. - 24. februar 2015

Foreningen NORDEN og Seniorhøjskolen Rude Strand byder igen i år på en Nordisk Kulturuge.

Programmet for ugen er klart og kan rekvireres ved henvendelse til Seniorhøjskolen. Der vil igen i år være et alsidigt program med foredrag om nordisk litteratur, kultur, historie og de nordiske lande i dag. Der vil selvfølgelig også blive sunget og spillet med udgangspunkt i Højskolesangbogen og der vil blive lejlighed til fysisk aktivitet indendørs og udendørs i de smukke omgivelser med direkte udsigt over Kattegat.

I vil få lejlighed til at møde følgende:

- Historiker Lars Hovbakke Sørensen vil sætte fokus på Besættelsestiden – 9. april 2015 er 75 året for besættelsen af Danmark.
- Formand og MF Karen Ellemann vil tale om "Aktuelt on Norden NU".
- Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Aarhus, Marianne Frank Larsen, vil berette om forfatteren Per Pettersons roman "Jeg nægter".
- Susanne Emmysdatter vil fortælle "Eventyr".
- Den islandske forfatter Kristin Maja Baldursdottir vil give et indblik i sit forfatterskab - "Karitas" m.fl.
- Tidligere forstander for Det Grønlandske Hus i Aarhus, Svend Kolte vil fortælle om "Det moderne Grønland og samfundets udfordringer".
- Lærer Jeppe Garly holder foredrag om "Broncealderfamilien fra Borum Eshøj". Han vil også være guide på et besøg på det nye Moesgård Museum.
- Lærer Dieter Toftkjær vil fortælle om "Telemarken og Tarjei Vesaas".
- Skolens kokke med Ditte Andersen i spidsen vil præsentere "Noget om nordisk mad".
- Forsker ved DIIS, Jon Rahbek Clemmensen, vil give en beretning om "Arktis i forandring".
- Musik og sang ved tidl. konsulent for Grænseforeningen, Johan Herold, lærer Charlotte Kastberg og lærer Hanne Kingo.

Kursusledere er Seniorhøjskolens forstander, Ulla Fisker, og Arne Nielsen, Foreningen NORDEN. Pris for deltagelse i kulturugen er: 4.500 kr. pr. person i delt dobbeltværelse, ved enkeltværelse et tillæg på 400 kr. Tilmelding til Kulturugen sker direkte til Seniorhøjskolen Rude Strand, Kystvejen 114, 8300 Odder. Tlf. 86 55 89 44. Mail til mail@rudestrand.dk Hjemmeside: www.rudestrand.dk

Norges nationaldag i Kristiansand – Blomstrende frugttræer ved Hardanger – Sejltur på Lysefjorden – og meget mere

7 dage til Norge med Foreningen NORDEN Holstebro 16. – 22. maj 2015

Program for turen:

Lørdag, den 16. maj: Kl. 8.00 opsamling ved Holstebro Banegård og vi kører til Hirtshals, hvor vi skal med færgen til Kristiansand kl. 13. Kl. 17 er vi fremme i Kristiansand og kører til vores hotel.

Søndag, den 17. maj: I dag er det Norges nationaldag, som vi skal opleve i Kristiansand. Der er optog med flag, og de fleste nordmænd er i deres smukke folkedragt. En rigtig festdag.

Mandag, den 18. maj: Vi kører op igennem den storslåede Setesdal og stopper ved Bykle kirke, der er Setesdalens ældste. Vi fortsætter til Haukeligrend ved Hardangervidda. Her følger vi Europavej 134 gennem de mange tunneller. I Røldal besøges Røldal stavkirke, der er fra 1200-tallet og har en spændende historie. Kort før Odda passerer vi den 165 meter høje Låtefossen. Fra Odda følger vi Sørfjorden, der er en del af Hardangerfjorden. I Kinsarvik venter vores hotel og middagen.

Tirsdag, den 19. maj: Vi besøger en lokal frugtavl og hører om livet ved Hardangerfjorden. Derefter kører vi tilbage til Europavej 134 og gør et stop ved den næsten 600 meter høje Langfossen, inden turen går videre mod Haugesund. Her skal vi se Haraldshaugen, der er rejst i 1872 til minde om, at Kong Harald Hårfager i 872 for første gang samlede Norge til eet rige. Derefter kører vi til vores Hotel i Haugesund.

Onsdag, den 20. maj: I dag kører vi over på øen Karmøy og besøger Olav kirken, kendt for historien om Marias synål. Derfra fortsætter vi til øens sydligste by – Skudeneshavn. Her skal vi på en lille vandring i de smalle gader i den gamle by. Herefter fortsætter vi til Stavanger, der er vores næste overnatning. Inden vi kører til hotellet, skal vi besøge den smukke Stavanger Domkirke, der er Norges ældste domkirke. Efter middagen er der en lille byvandring sammen med vores guider.

Torsdag, den 21. maj: Kl. 10 sejler vi ud fra Stavanger med kurs mod Lysefjorden, hvor man kan opleve den meget storslåede natur og ikke mindst Predikestolen, set fra fjorden. Efter sejlturen besøger vi Norsk oliemuseum.

Fredag, den 22. maj: Turens sidste dag, men inden vi forlader Stavanger, kører vi forbi monumentet "Sverd i Fjell", der står for fred, enhed og frihed. Igen et minde om Kong Harald Hårfager. Derefter går turen tilbage til vores færge i Kristiansand. Vi forventer at være tilbage i Holstebro ved midnat.

Pris: For medlemmer af Foreningen NORDEN kr. 6.995,00, for ikke medlemmer kr. 7.295,00 for halvpension. Tillæg for enkeltværelse kr. 1.925,00. Incl. 6 middage, den første når vi ankommer til Kristiansand den 16. maj og den sidste den 21. maj i Stavanger. Der serveres morgenmad på alle vores hoteller.

Praktiske oplysninger: Det anbefales at tegne en rejseforsikring og husk at medbringe det blå EU-sygesikringskort. Tilmelding til turen: Jytte Madsen, mail: jema@webspeed.dk telefon nr: 97 42 56 53/ 40 42 34 53. Guider: Kirsti og Svend Nielsen og Jytte Madsen. Teknisk arrangør: Skave Turistfart A/S, medlem af Rejsegarantifonden.

Når du har tilmeldt dig, fremsender Skave Turistfart en faktura med oplysninger om indbetaling af depositum på kr. 1.000,- og betaling af restbeløb. Når Skave Turistfart har modtaget indbetaling af depositum, er du/I endelig tilmeldt. Restbeløbet indbetales inden den 1. april 2015.

Foto: Bjoertvedt
Kristiansand Church

Besøg i gamle danske byer ALTES LAND Hamborg, Altona & Glückstadt i maj 2015.

Foreningen NORDEN Brønderslev inviterer på en 4 dages busrejse til Altes Land i Nordtyskland. Kun 25 km fra Hamborg ligger dette flade land, som med rette omtales som Tysklands frugthave. Det er et landområde på bare 20 x 10 km helt domineret af plantager med frugttræer og -buske,

Det er nemt at forestille sig hvor smukt det må være i forårets blomstringstid, når alle frugttræer og -buske står i fuldt flor. Og i tilgift får vi en guidet rundvisning i de forhenværende danske byer Altona ved Hamborg og

Glückstadt, som blev grundlagt i 1617 af Christian den Fjerde, konge af Danmark og Norge og hertug til Slesvig & Holsten.

4 DAGES BUSREJSE med afrejse fra Brønderslev søndag den 3.5.2015. Påstigning undervejs.

PRIS KR. 2395,- pr. person i dobbeltværelse inkl. halvpension. Tillæg for eneværelse 270 kr.

REJSEPROGRAM kan rekvireres hos foreningens sekretær Else Marie Pedersen, tlf. 9882 1634 eller på mail-adressen else-marie@live.dk ■

DRØMMEFERIER I EGEN BIL

NORDIC TOURS er din personlige specialist når det gælder bilferier og rundrejser i de nordiske lande. Oplev midnatssolen på Nordkap, de norske fjorde, Hurtigruten, svensk idyl og samekultur i Lapland. Vi arrangerer også grupperejser. Se mere på www.nordictours.dk eller skriv til info@nordictours.dk.

5% rabat
for medlemmer af
Foreningen Norden
Kode **NORDEN15**

NORDIC TOURS
Vestergade 48H · DK-8000 Aarhus C

Rundrejse i Island i august 2015

Tilbud fra Foreningen NORDEN Roskilde – Lejre

På disse 8 sensommerdage vil du få en rigtig god fornemmelse af den utroligt varierede islandske natur. Snedækkede **vulkaner**, spruttende **gejsere** og vilde vandfald vil du opleve. Du vil besøge sydlandets store landbrugsområder, der var centrum i middelalderens Island og også én af de mest barske og øde fjeldveje. Der er god tid til traveture langs **Atlantehavets** store dønninger, med fugle som selskab.

Et højdepunkt på denne tur er besøget på **Vestmannaøerne**, som de fleste husker for det voldsomme vulkanudbrud i 1973, som betød at store dele af byen blev ødelagt af lava og aske.

I tre nætter bor man på en bondegård, meget tæt på vulkanen og gletsjeren **Eyjafjallajökull**, der i foråret 2010 gjorde sig verdensberømt pga. sin voldsomme askesky. Det er 8 dage med høj intensitet, som den meget kompetente rejseleder bidrager til.

Fly fra Kastrup (evt. Billund) – Keflavik T/R, egen tur bus i en uge til rundrejse i den fantastiske natur og besøg

ved mange af de kendteste seværdigheder. Vi bor godt 4 forskellige steder og der er inkluderet helpension og en særdeles god dansktalende islandsk guide, der vil fortælle om Island, natur, sagaer, historie mv.

Vi skal opleve islandsk sensommer, se gejsere, fuglefjelde, besøge Tingvallasletten, Gullfoss, Reykholt, gejseren Strokkur, Vestmannaøerne, dejlige museer, Nordens Hus og det nye operahus i Reykjavik. En helt speciel oplevelse er det at bo på en bondegård med sommerhotel nær vulkanen Eyjafjallajökull.

Periode: Onsdag den 19.- onsdag den 26. august 2015.

Pris: 13.975 kr. for andel i dobbeltværelse. Tillæg 1.800 kr. for enkeltværelse.

Teknisk arrangør: Team Island.

Program og tilmelding bestilles hos Alf Tornberg. Mail: alf@nanortalik.dk eller tlf. 2752 825. ■

Fra Halgrímskirken i Reykjavík med vikingeskib som kunstværk.

ISLAND & FÆRØERNE

Kun to-tre timers flyvetur væk venter der spændende oplevelser, der når ud over alle grænser!

ISLAND F.EKS:

VANDFALD, VULKANER OG VARME BADE

PRIS: 14.875,-

Vandfald, Vulkaner og Varme bade er for dig, der ønsker at opleve den særlige islandske natur på en måde, der ligger midt i mellem den klassiske busrejse og fjeldvandrerens. Sammen med de to rejseledere, Lily Bahnsen og Anne Hansen Aamand, vil du se og opleve Islands kendte højdepunkter, men på denne tur tager vi dig et skridt tættere på den islandske natur og kultur: **Helpension.**

ATLANTENS PERLE

4 DAGE / 3 NÆTTER

PRIS FRA 2.995,-

Her bruges hovedstaden Reykjavik som base og der tages udflugter herfra til bl.a. Den Blå Lagune og Den Gyldne Cirkel. Dette arrangement kan godt forlænges med en eller flere overnatninger: **Kvartpension.**

EN REJSE TIL ILDEN OG ISENS LAND

PRIS: 12.895,-

De islandske vulkaner har fået megen opmærksomhed de seneste år. Ved afrejse sammen med vulkanologen Henning Andersen som guide, er der mulighed for en oplevelsesrig og lærerig rejse til vulkanøen. Udover at besøge

Islands store højdepunkter besøges Vestmannæerne - også kaldet Nordens Pompeji. Denne rejse byder på gode og unikke rejseoplevelser: **Halvpension.**

MØD OS TIL INSPIRERENDE ISLANDSAFTENER

20.01 RANDERS / 21.01 KOLDING / 28.01 SLAGELSE / 29.01 HILLERØD / 04.02 ODENSE

B&P Travel inviterer hermed til 5 islandsaftener Danmark rundt. Aftenen byder på foredrag og rejsefortællinger fra vores danske rejseledere, Anne Hansen Aamand, Lily Bahnsen og Henning Andersen. Vi byder desuden på smagsprøver af islandske specialiteter og lodtrækning om lækre præmier! Kontakt os for mere information eller besøg vores hjemmeside: www.bptravel.dk

FÆRØERNE F.EKS:

8 DAGES RUNDTUR PÅ FÆRØERNE

8 DAGE / 7 NÆTTER

GRUPPEREJSE: 2.-9. JUNI 2015

PRIS: 11.795,-

Du får set det meste af hvad de i alt 18 øer har at byde på. Med udgangspunkt i det hyggelige hotel Gjáargarður når vi så vidt som til Mykines, Suðuroy, Nordøerne og hovedstaden Thorshavn. **Helpension.**

OM B&P TRAVEL

Vi har over 20 års erfaring i at arrangere rejser for både individuelle og for grupper. Vi tilbyder rejser til dig, der gerne vil opleve Islands og Færøernes mange muligheder:

Vi tilbyder:

- Rejser der byder på oplevelser ud over det sædvanlige
- Guidede ture med professionelle og engagerede dansktalende rejseledere
- Skræddersyede rejser

Ring og hør mere:

Tlf. 7199 6622

B&P TRAVEL
BUSINESS AND PLEASURE TRAVEL AGENCY

NORDEN NU

NR.1 – JANUAR 2015 27

Verdens største og bedste naturlegeplads

Der er altid en grund til at besøge Island

Af Karen Østerbye, Icelandair

Island er altid et besøg værd, hele året. Til trods for beliggenheden langt fra lille Danmark og noget mere nordligt, er dagene ikke meget kortere i den mørke tid end her hvor vi holder til. De kølige nordatlantiske vinde bliver hurtigt glemt når man forsvinder ned i en indbydende varm kilde eller i en af de utallige hotpots og varme pools der findes overalt i Island.

Når man tager Reykjavíks beskedne størrelse i betragtning er antallet af virkeligt fremragende restauranter imponerende. Byen har bare 125.000 indbyggere – 200.000 hvis man inddrager hele hovedstadsom-

rådet, men kulturtilbud m.m. er en storby værdig.

Hvis udgangspunktet for Islandseventyret er en lang weekend kan man nå utroligt meget med lidt planlægning hjemme fra. Islands betagende natur er lige på den anden side af bygrænsen og på under en halv time kan man være ude i ødemarken med højt til himlen og vilde horisonter.

Reykjavík har et imponerende antal virkeligt fremragende restauranter på højt niveau, men stemningen er stadig afslappet og hyggelig og de islandske råvarer i en liga helt for

sig. Fisk, skaldyr og lam kommer man bare ikke udenom og heldigvis for det.

Shopping og Island hænger også meget fint sammen: Lækre uldprodukter, som f.eks. de klassiske sweatre og garn, hvis man er gør-det-selv menneske. Spændende lokalt design både inden for tøj, brugskunst og smykker finder man bl.a. i små lækre butikker på Reykjavíks hovedgade Laugavegur og i designkonceptbutikken Kraum. Island har også egne outdoor mærker som 66NORTH, Cinamani og Zo-On og så er man klar til eventyr i den islandske natur.

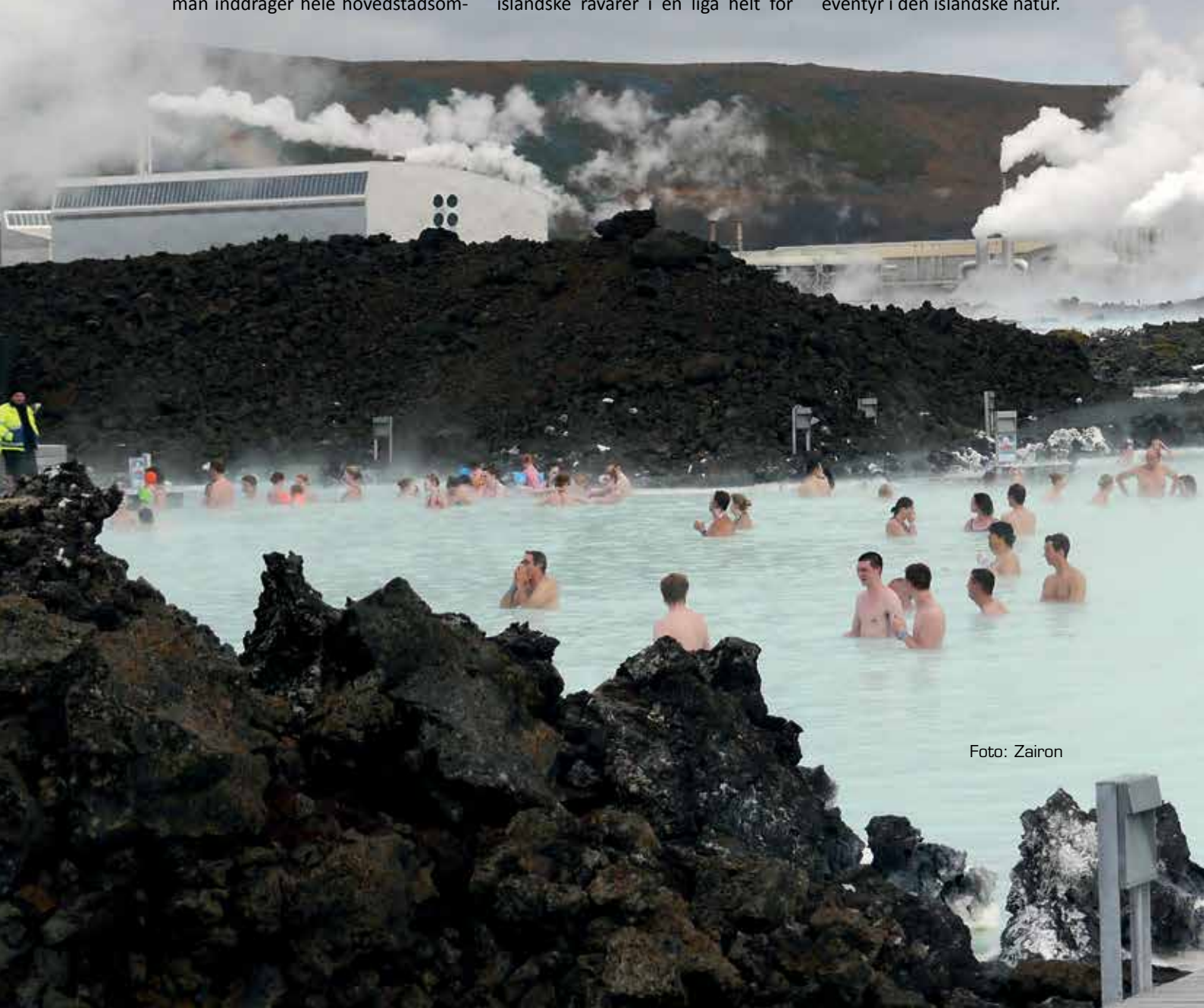

Foto: Zairon

Masser at tage sig til

I selve Reykjavík er der masser af tage sig til og såkaldte must-sees. F.eks. Hallgrímskirkja, som er Islands højeste bygning. Selve kirkerummet er smukt og stemningsfuldt, men toppen af kransekagen, i ordets bogstaveligste forstand, er et besøg i tårnet på en klar dag. Man kan næsten se til verdens ende, sådan føles det i hvert fald og udsigten er fantastisk.

Reykjavíks nyeste vartegn er det smukke koncert- og kulturhus Harpa, på kanten af og ude i Atlanterhavet. Bygningsudformning og arkitektur er helt speciel og fremstår som gigantisk lysskulptur, i særdeleshed om aftenen med lys på. Man kan jo slutte dagen med en middag i restaurant Kolabraitin i toppen af Harpa og nyde en smagfuld middag med udsigt ud over Nordatlanten.

Der er mange gode og meget forskellige kunstmuseer og gallerier byen og Reykjavík er ikke større end, at man stort set kan gå rundt til det hele. Og apropos gå, en spadseretur langs havnen, ned forbi Harpa og langs havet er simpelthen fantastisk og så man kan samtidig nyde udsigten til Esjafjeld på den anden side af bugten.

Spa- og wellness og Island hører uløseligt sammen og der er intet så skønt som at sidde i en udendørs hotpot under polarhimlen, få massage i Blue Lagoons turkisfarvede varme vand eller skulpe dovent rundt i naturlig varm kilde. Det er både sundt, afslappende og temmeligt meget anderledes end hvad vi kender her. Når man så oven i det ved, at det varme vand ikke slipper op sådan lige foreløbigt behøver man ikke få dårlig samvittighed.

Golden Circle turen

Island og vand hører i det hele taget sammen. Landet, midt ude i Nordatlanten, har det ene mere vilde og smukke vandfald end det andet. Det mest kendte er nok Gullfoss, som er en del af Golden Circle turen, som består af Thingvellir nationalparken, Geysir geotermiske (og meget aktive) område og som nævnt Gullfoss. De hele er en god dagstur fra Reykjavík og en tur man ikke kommer udenom, når man besøger Island første gang. Der er så ufatteligt mange naturseværdigheder i Island og det er svært at fremhæve enkelt fremfor andre, med den lange weekend som udgangspunkt er Golden Circle nr. 1.

Island ses også rigtig godt fra hesteryg og mange forbinder Island med heste og der er nok af dem. Til gengæld finder man kun en enkelt hesterace i Island og det er logisk nok islænderen. Islænderen er en lille, meget robust, hårdfør, værdig og venlig hest og der er en til alle temperamenter, aldre og størrelser. Med andre ord alle, både erfarne ryttere og begyndere, kan komme med på tur og det skal man unde sig selv. Der er flere hestegårde lige udenfor Reykjavík og man kan komme på alt fra totimers ture til 10 dage.

Island er uden tvivl verdens største og bedste naturlegeplads for alle, hele året rundt uanset interesser og præferencer: Det er næsten kun polarhimlen der sætter grænsen for fantasien. Hvis man skal gøre et Islandsbesøg op i stikord er nogle af dem: Storhed, stilhed, gourmetmad, action, eventyr, ridetur, køreture, riverrafting, klatring, varmekilder, grotteture, vulkaner, vandfald... og ja, fortsæt selv listen og der er altid en grund til at besøge Island. ■

Man kan komme på tur med en venlig hest fra på Laxnæs Hestegård.

SAGAFÆRDEN GENOPLEVET – i Johannes Larsens fodspor

Af Vibeke Nørgaard Nielsen

De islandske sagaer blev i 2014 udgivet på dansk i en nyoversættelse. Sidste gang det skete, var i 1930. Dengang leverede maleren Johannes Larsen fra Kerteminde tegningerne til pragtudgaven. Han havde i 1927 og 1930 rejst rundt til sagastederne i Island for at tegne landskaberne, og han skrev om rejserne i 8 små dagbøger. For nogle år siden fulgte jeg ved hjælp af hans dagbøger i hans spor og skrev bogen *Sagafærden – Island oplevet af Johannes Larsen*. I sommeren 2013 genoplevede jeg Johannes Larsens sagafærd, denne gang sammen med en gruppe på en rejse arrangeret af Foreningen NORDEN i Horsens.

Vi ankom til Island på årets længste dag og nåede at opleve en næsten magisk sommeraften på Thingvellir, hvor Altinget blev oprettet i året 930. Stedet har en stor plads i islændingenes hjerter og Johannes Larsen boede og tegnede her både i 1927 og 1930. Her mødte han den islandske maler Jóhannes S. Kjarval og så de billeder, han dengang var i færd med at male.

De første dage tilbragte vi i Fljótshlíð. Det er her Njals saga foregår, "Njála-land", som islændingene kalder området. Her boede Johannes Larsen på gården Múlakót, der ligger ganske tæt ved sagahelten Gunnars gård Hlíðarendi. Her fra red han ud for at tegne sagastederne.

Vores guide Sigurlín Sveinbjarnardóttir er født og opvokset i Fljótshlíð. Hun havde som ung pige arbejdet på gården Múlakót, der fungerede som sommerhotel. Ejeren af gården var maleren Ólafur Túbals, der havde været Johannes Larsens følgemand. Múlakót er i dag ubebo-

et – men inde i huset findes endnu møbler og andet fra tiden, hvor Johannes Larsen boede der. De nuværende ejere har bygget en ny bolig ved siden af. De fik, da de købte stedet af Ólafur Túbals søn overdraget de dagbøger, hans far havde skrevet, da han var følgemand for Johannes Larsen.

Her fra red han ud for at tegne sagastederne

Sigríður Hjartar, der sammen med sin mand ejer Múlakót, åbnede det gamle hus for os og fortalte om gården og dens historie. Den har været

et yndet udflugtsmål med sin næsten eksotiske have. Mange kendte malere har opholdt sig her for at male i sagalandets storslåede natur. Og skulle man dengang passere den farlige gletcherelv Markarfljót, måtte man have hest og fører med fra gården.

Johannes Larsen tegnede i sin dagbog denne lille tegning af Túbals far, der red foran ham gennem den farlige flod. Han skrev ved siden af om den dramatiske ridetur. Sigríður Hjartar viste os det værelse, hun mente Johannes Larsen havde boet i. Her fra var der en imponerende udsigt til Eyjafjallajökulls hvide snebue, der lå henover det næsten violette fjeld.

En rejse i en verden fuld af skønhed

Lige foran mod øst lå dalen hvor Markarfljót har slynget sig og i århundredernes løb ændret landskabet. Midt for lå Store Dímon, hvor Njal og Gunnar havde skov. Ved siden af Múlakót brusede Gluggafoss ned over de sekskantede basaltsøjler gennem huller, der mindede om vinduer, derfor navnet Gluggafoss. Her har man i 2012 lavet optagelser til Johannes Larsen Museets nye film om Johannes Larsen, til den del af filmen, der omhandler hans saga-rejser i Island.

I filmen vises også klip fra den gamle nærliggende tørvegård Keldur, hvor Johannes Larsen tegnede både ude og inde. Vi besøgte gården, der nu hører under Nationalmuseet. Njals saga blev gjort levende for os den sommer, hvor vi ligesom Johannes Larsen bevægede os rundt til de kendte steder og hørte om, hvad der skete netop der. Samtidig blev turen til de historiske steder en rejse i en verden fuld af skønhed.

I Hvolsvöllur besøgte vi det islandske Saga Center. Her er man i gang med et stort nyt projekt, inspireret af det måske bedst kendte tapet i verden, Bayeux-tapetet i Normandiet, som er 70 m langt. På Saga Centret er man i færd med at sy et Njála-tæppe med handlingen fra Njals saga. Njála-tæppet vil blive omkring 90 m langt og garnet, der anvendes, er islandsk plantefarvet uldgarn.

*Man regner med at
arbejdet vil tage ca. 10 år*

Man regner med at arbejdet vil tage ca. 10 år. Kristín Ragna Gunnarsdóttir, kunstner og litteraturforsker, har designet tæppet og billederne.

den kendte sagaskriver og høvding Snorri Sturluson havde boet. Vi kørte ad samme rute til Reykholt. Vi gjorde ophold tæt ved og gik til vandfaldene Hraunfossar (Lavafossen) og Barnafoss. Her fra kunne vi se over til Gilsbakki, kendt fra sagaen om Gunløg Ormstunge og Helga den Fagre.

Kort tid efter nåede vi til Húsafell, en frodig perle mellem lava og gletschere. Den islandske maler Ásgrimur Jónsson malede nogle af sine bed-

Under vores besøg talte vi med flere, der sad og syede. Besøgende, der ønskede at sy med kunne få instruktion i, hvordan man skulle sy de særlige sting. Derefter skrev man i en gæstebog sit navn og hvilken del af tæppet, man havde syet med på.

Med Njála-tæppet håber man, at skabe en ny mulighed for at introducere sagaen til et bredere publikum lige her midt i det landskab, hvor begivenhederne fandt sted.

Efter spændende dage, der ganske vist var så regnfulde, at en tur ind i Thorsmörk måtte opgives, oplevede vi den sidste aften i området den legendariske islandske gæstfrihed. Vores guide Sigurlín Sveinbjarnardóttir inviterede hele gruppen (26 personer) til at spise blåbærmarinerede lammekøller i sit hjem. Her sad vi i hendes stue med udsigt til Eyjafjallajökull og St. Dimon.

Da vulkanen gik i udbrud

Alt imens vi spiste, fortalte Sigurlín om den aften vulkanen Eyjafjallajökull gik i udbrud. Netop den aften fejrede familien faderens 90 års fødselsdag. Alle gæster måtte hurtigt bryde op, og sammen med egnens beboere blev de indkvarteret på skolen i Hvolsvöllur, hvor Sigurlín er skoleinspektør.

Vi skulle nu forlade Njals sagaland. Ruten førte os igen til Thingvellir, hvor vi stoppede kort for at opleve den imponerende Öxarárfoss. Herefter fortsatte vi til Hvalfjorden. Johannes Larsen kørte fra Hvalfjorden til Reykholt, hvor

ste billeder her. I dag bor og arbejder kunstneren Páll Guðmundsson i Húsafell. Han indfanger Islands sjæl i

sin kunst, når han hugger skulpturer frem af stenene og får stenharpens flade sten til at synge. Indimellem laver han de sarteste landskabsakvareller og istryk. Johannes Larsen overnattede i Húsafell hos Pálss bedsteforældre, derfor måtte vi standse her, inden vi kørte til Borgarnes, hvor vi boede nogle nætter.

Vi befandt os her midt i det område, hvor sagaen om Egil Skallagrímsson foregik omkring år 1000. Bevægende var det at stå ved Ásmundur Sveinssons skulptur Sønnetabet og høre om det kvad, den ellers så stærke og barske Egil digtede, da han havde mistet sin søn Bødvar.

For at nå til det sidste sted Johannes Larsen boede for at tegne i 1927, tog vi på en heldagstur fra Borgarnes til Stykkishólmur, der ligger ved Breiðafjörður på nordsiden af Snæfellsnes halvøen. Her vandrede vi op på Helgafell, det hellige bjerg, hvor fra der er en flot udsigt ud over landskabet og fjorden med de utallige øer og holme. Johannes Larsen red rundt til sagastederne her og sejlede også ud for at tegne på øen Øxney, hvor Erik den Røde levede

*Her vandrede vi
op på det
hellige bjerg*

skjult, før han som fredløs sejlede til Grønland. Også vi sejlede ud mellem klippeøerne, et sandt paradis, hvor vi kom ganske tæt på de mange ynglende fugle.

Rejsen endte brat

Johannes Larsens rejse endte brat i Stykkishólmur i 1927. Her modtog han et telegram om, at han hurtigt skulle komme hjem, Alhed- hans hustru- var alvorligt syg. Han måtte ride mange timer tværs over Snæfellsnes halvøen for at komme med skib fra Borgarnes til Reykjavík, hvor han igen måtte vente hos vennen Ragnar Ásgeirsson på skib til Danmark. Midt ude i Atlanten ud for Færøerne passererede de skibet, der var på vej fra Danmark til Island.

Fra det skib blev der sat en båd i vandet. I båden var Lysse, Johannes Larsens yngste søn, der var rejst faderen i møde for at overbringe det sørgelige budskab, at Alhed var død. Sådan endte Johannes Larsens første sagarejse.

Vores sommerrejse fik en gladere og lysere slutning. Vi tilbragte den sidste dag i Reykjavík, hvor vi besøgte udstillingen om håndskrifterne og så en udstilling på Kjarvalstadir med islandsk kunst. Vi sluttede om aftenen i det nye koncerthus Harpa med at overvære en koncert. To unge sangere og en dygtig ung pianist fremførte perler fra den islandske sangskat. Aftenen var så lys og smuk her højt mod nord i sagaernes land. ■

Bog og udstilling om Johannes Larsen og Island

Forfatteren til denne artikel, Vibeke Nørgaard Nielsen, Brædstrup, udgav i 2004 bogen *SAGAFÆRDEN- Island oplevet af Johannes Larsen 1927 – 1930*, som på 200 sider med ca. 75 tegninger i original størrelse, er en skildring af kunstnerens to sagarejser til Island.

Bogen er nu blevet oversat til islandsk af Sigurlín Sveinbjarnardóttir og bliver præsenteret af forfatteren den 31. januar i Reykjavík i forbindelse med åbning af en udstilling med 28 af Johannes Larsens originaltegninger fra Island - en udstilling i lighed med udstillingen *SAGAFÆRDEN*, der blev vist i København i februar – maj i fjor.

Der vil i udstillingsperioden blive arrangeret foredrag bl.a. med Sigurlín Sveinbjarnardóttir, og Vibeke Nørgaard Nielsen vil ligeledes holde foredrag om sine oplevelser med at rejse i Island i 5 somre i Johannes Larsens fodspor.

Vibeke Nørgaard Nielsen foran et maleri fra Island, malet af Johannes Larsens følgesvend, Ólafur Túbals.

KULTURRETUR

86 12 18 49 / torben@kulturretur.dk

Færøerne – kunst og natur med Anders Errboe / 6 dage
Tag med på en koncentreret rejse til Færøerne, med fokus på kunst, kirke og natur. Du kommer til at møde mange lokale kunst- og kulturpersonligheder, som inviterer dig tæt på færøske forhold. Sejlur til den sydligst beliggende ø Suderø. Øen har mange fine attraktioner, både natur og kultur. Det hele foregår under ledelse af Anders Errboe, stor kender af færøske forhold og beundrer af det færøske kulturliv.

Kr. 10.800 pr. person, inkl. værelser m. privat bad/toilet, morgenmad, middage, entréer og sejlur.

Periode: 18.-23.5. 2015 / fra Kastrup

Rejseleder: musiker m.m. Anders Errboe

Irland – 10 dage i det nordvestlige Irland og Nordirland
Irland er en perle. Fyldt med fantastiske landskaber præget af barskt og blidt, af grønt og blåt. Med en eventyrlig og farverig historie. Ture ved havet og i de grønne bakker og lave fjelde. Pubber med levende irsk folkemusik og en sort Guinness. Men den største attraktion er nok irlenerne selv, gemytlige, gæstfrie og afslappede. Byerne Sligo, Donegal og Derry (Nordirland) og naturligvis Dublin er blandt de vigtige steder.

Kr. 12.000 pr. person, inkl. værelser m. privat bad/toilet, 4 middage, 2 frokostpakker og alle entréer

Periode: 14.7.-23.7. 2015 / fra Kastrup

Rejseleder: Tidl. højskoleforstander Christian Møller

Se flere rejser på

kulturretur.dk

KulturRetur A/S / Team Island er medlem af Rejsegarantifonden

TEAM ISLAND – en del af KulturRetur A/S

86 12 18 49 / torben@team-island.dk

Island – vil du opleve det hele øen rundt? / 11 dage
Hvis du regner med kun at besøge Island én gang i dit liv, er denne tur perfekt for dig. Island er 2½ gange Danmarks størrelse! Vil du altså have tid til at færdes uden for bussen, trave fine ture og have lidt ro på, så er dette den rigtige tur for dig. Med de bedste dansk-talende rejseledere.

Kr. 16.750 pr. person inkl. værelser med privat bad/toilet (3-4 nætter) og fælles bad/toilet (6-7 nætter), morgenmad, 9 middage, sejlur til Vestmannaøerne, sejlur blandt isbjerge, hvalsafari. *Tre næsten identiske ture i 2015, hhv. 29.6.-9.7., 6.7.-16.7. og 20.7.-30.7. / alle fra Kastrup*

Island – sydlandet, Vestmannaøerne og Reykjavik
Denne tur tager dig til de mest kendte steder i Island, men også til mere rolige omgivelser. Du kommer til at bo på en bondegård, kommer til at røre ved en gletsjer og oplever Vestmannaøernes smukke landskaber. Vi bruger kun de bedste rejseledere, alle naturligvis dansk-talende.

Fra kr. 11.250 pr. person

Inkl. værelser med privat bad/toilet, morgenmad, 5-6 middage, sejlur til Vestmannaøerne og rejseleder.

Fire næsten identiske ture i 2015, hhv. 22.6.-29.6. (fra Billund), 11.7.-17.7. (fra Kastrup), 1.8.-7.8. (fra Billund) og 16.8.-21.8. (fra Kastrup)

Se de udførlige programmer på hjemmesiden.

Hvis du hellere vil køre selv, så find inspiration til gode ture. Vi tilrettelægger også gerne ture ud fra dine egne ønsker.

team-island.dk

Rejser og foredrag

Med sin baggrund som hhv. direktør for Nordens hus i Island og forfatter af *Turen går til Island*, har ejeren af KulturRetur A/S (med Team Island) de bedste forudsætninger for at lave rejser til Island. Sammen med andre gode kræfter med stort lokalkendskab, laver vi ture til andre

rejsemål, som ses her. Også ture til Balkan (to i 2015), Grønland (én i 2015) og Tyskland/Ditmarsken med Anders Errboe tilbydes. Ønsker din forening vor hjælp til at arrangere rejser til Island, Færøerne eller Irland, er der altid et gratis introducerende foredrag med i pakken.

Det er det vi kan

Islandske Norden-medlemmer giver medlemsfremgang i Tårnby

Af Terkel Spangsbo, Tårnby-Dragør Lokalfdeling

NORDENARBEJDE I PRAKSIS: For nogen af os Norden-medlemmer er det svært at argumentere for, hvorfor andre skal melde sig ind i fællesskabet.

Jeg tror ikke, det rigtig bider på folk, hvis jeg forsøger mig med nogle af "forslagene til fornyelse af det nordiske samarbejde", som jeg kunne læse i Tillidsmandsinfo 4/2014. Det er såmænd glimrende forslag, men jeg kan næppe konkretisere udtryk som - et mere indholdstungt og dynamisk politisk samarbejde - tydelighed om roller og ansvar for aktørerne i det nordiske samarbejde - et reelt styrings- og prioriteringsredskab og en mere tydelig ejerstyring af de nordiske institutioner.

Udtrykkene, som her er gengivet manipulerende forkortet, er ikke plukket fra en hvervebrochure, men fra moderniseringsrapporten Nyt Norden, som skal modernisere, effektivisere og forny det nordiske samarbejde.

Det er også noget luftigt at argumentere for Den nordiske Tanke/Idé, men argumentet kan blive meget konkret, når almindelige mennesker i Island fortæller om deres hjemegn, deres personlige tanker og fortællinger om, hvad Danmark/Island har betydet for deres liv – og at de gør det på hjemmebanen.

Lokalforeningen Tårnby-Dragør er relativt tilfældigt blevet rejseplanlæggere, men har lagt nogle særlige oplevelser ind i rejserne – noget der kun har kunnet lade sig gøre ved hjælp af Foreningen Norden- medlemmer og venner af Foreningen Norden medlemmer i andre nordiske lande end vores eget.

De inviterer indenfor

Tårnby afdelingen har stået for fællesrejser til Færøerne, til Litauen og til Island. Det er personlige bekendtskaber, der har sat disse ture på skinner, en god pr hjemme og deltagere, som har haft tillid til, at vi i bestyrelsen kunne planlægge deres ferier.

Vi kunne ikke hamle op med de professionelle turarrangører med luksusbusser, fede hotelværelser og alvidende guider, i stedet rejste vi i små danske grupper, boede på billige hoteller/guesthouse eller bed and breakfast og ikke mindst stillede værter og enkeltpersoner op på destinationerne og gav personlige historier og oplevelser. Det var, som om de inviterede os ind i en privat sfære, som

Færø-turene

Mødte en ejer af et busselskab i Torshavn. Han og konen drev også B&B. supplerende med beds hos naboer kunne vi lave hold på 15 og 18, som kørte sightseeing med busejeren. Kontakter i færøsk teaterverden og radioamatørklubben samt en tidligere laugtingsmand og idéudvikler inviterede hjem og til teaterforestilling i en tidligere lagerbygning (og i øvrigt genbesøg af forestillingen ved nordiske dage i Tårnby).

Det var som de inviterede os ind i en privat sfære, som man ikke kan købe sig til

man ikke kan købe sig til – kun modtage af nogen, som vil give tid og engagement.

Hjemme havde vi holdt gammeldags foredrag, sang- og fortælleaftener om landene og ikke kun for eventuelle turdeltagere, men som et tilbud til hele kommunen og dens naboer i nord og syd (Amager). Vi hørte på forhånd om islandsk økonomi og om at leve med vulkaner, en ung litauisk studerende i København fortalte om familie- og skoleliv i et tidligere østland efter 1989.

Nogle få kontakter i de pågældende lande skaffede os kontakt gennem venners venner og venners bekendte. Disse medlemmer og venner af medlemmerne stod klar på destinationerne; først ved tilrettelæggelse af rejserne

Litauen rejsen

- (2012) lå lige til både højre- og venstreben. Vi fulgte i fodsporene på Ivan Vium og hans søn, Jan, som skaffede vores researchere alle Ivans kontakter, som igen havde andre kontakter, så der var besøg i Parlament, fabrikker, sportsarena bag kulisserne og hos en Kultur- og Handels-delegation.

og siden som eksperter i netop det mest lokale af alt, viden om byerne, naturstederne, menneskene og alle detaljer og historier, dér hvor vi kom frem.

For det er det helt konkrete, vi kan som Norden-medlemmer. Vi kan invitere og tage imod og vi kan være praktiske og vidende værter. Så konkretiseres den nordiske tanke.

Gør gengæld

Heldigvis har vi i Tårnby kunnet betale tilbage. Måske ikke direkte, men vi tog os tid, når bowlingklubben fra venskabsbyerne ville have en Tårnby-klub at dyste imod.

Vi stillede op med guidning og fortællelyst. Mens vi stadig havde Nordiske Dage i kommunen, indgik der altid arrangementer i private hjem – ud over den traditionelle sightseeing til vores få seværdigheder.

Vi har fået det lokale foreningsliv til at åbne armene og sige "Kom" – blandt andet fordi foreningsfolk (og ikke kun Foreningen Norden medlemmer, men idræts- og ikke-idrætsfolk) tog imod os på hjemmebane.

Islandsrejserne

Første tur (2008) var en klassisk rundrejse men sammen med Norden-medlemmer fra venskabsbyerne. På den måde kunne vi tilsammen blive deltagere nok.

Anden tur (2014) nu til Vestfjordene var personlige venner, som lagde hele grundformen for turen. Hvor skulle vi bo, hvad skulle vi se – og hvem kunne vi træffe.

Værterne på B&B, som hedder guesthouse i Island, havde venner, som viste sig at være fabelagtige fortællere og de kunne igen lede videre til andre fortællere i andre byer.

En hastig research-tur af to bestyrelsesmedlemmer fra Tårnby lagde flere detaljer. Turen gentages i 2015, men fortællerne beholdes. Program kan tilsendes til orientering, men turen er overtegnet.

*{ Vi skal flashe, at vi er
Norden-medlemmer }*

Det er moderne med hands-on projekter, når studerende eller forhåbentlig kommende studerende skal lokkes til bestemte studier. Vi skal også være klar med hands-on aktiviteter og på moderne sprog flashe, at vi er Norden-medlemmer.

Vores erfaringer og kontaktnet gives med stor fornøjelse videre til andre lokalafdelinger, som vil bide skeer med rejser i det nordiske. Bare kontakt os. ■

8. - 11. MAJ

SAGAER, VANDFALD & VARME KILDER

REJSEN INKLUDERER:

Direkte fly København/Billund
– Keflavik t/r
3 nætter på hotel inkl.
morgenmad
Dansk talende guide
Lækre middage
Udflugter ifølge program

PRIS DELT DOBBELT FRA

6595,-

PRIS ENKELT FRA

7595,-

KORT DAG TIL DAG PROGRAM

Dag 1: Ankomst Blå Lagune
Dag 2: Reykjavik, Gullfoss,
Geysir og hummer
Dag 3: Thingvellir og
de islandske sagaer
Dag 4: Hjemrejse

Rejsen gennemføres ved min. 15 deltagere

ESCAPE TRAVEL

Amagertorv 33, 2. sal - 1160 København K. - Tlf. 7027 7800
info@escapetravel.dk - www.escapetravel.dk

En slags højskole på hjul

Oplysningsforbund laver rejser
med indhold til bl.a. Baltikum

Michael Birkkjær Lauritsen.

-Vores ene hovedaktivitet er debattmøder, men en anden er rejser for at blive klogere. En slags højskole på hjul, for vi laver kun rejser i bus, så der kan holdes oplæg undervejs, fortæller faglig leder hos oplysningsforbundet DEO, cand. mag. *Michael Birkkjær Lauritsen*, i en sam-

tale i organisationens hovedkvarter på Nørrebro i København.

-Vi har dels rejser til EU-hovedkvarterne i Bruxelles og Strasbourg dels til lande vi er i EU sammen med, med hovedfokus på de baltiske lande og Polen. Mange er nervøse for at rejse alene til østeuropæiske lande, og her sørger vi for gode rammer og assistance gennem sådanne grupperejser. Der er mange fordomme omkring forholdene i Østeuropa, som vi vil gerne vil være med til at nedbryde.

-Vi har gennem årene udvidet vores kontaktnet i disse lande både med enkeltpersoner og organisationer og kan dermed videregive megen viden om landenes historie, samfundsforhold og politik. På busturene møder vi interessante personer, som har noget konkret at byde på inden for deres områder - således også ved besøg hos bønder, hvor vi smager deres produkter.

-Vores rejser er et alternativ til de sædvanlige turistrejser, selvom vi naturligvis også ser de lokale turistseværdigheder. Til rejsedeltagerne udarbejdes hver gang et rejsehæfte med program og en række oplysninger om de pågældende lande, så deltagerne er godt informerede undervejs.

I 2015 gennemfører vi bl.a. to ture til alle de tre baltiske lande, en tur til Litauen alene, samt en tur til Polen, fortæller Michael Lauritsen, der selv har studeret i Polen, har været i praktik ved den danske ambassade i Warszawa og holder mange oplæg om Østeuropa - både på busrejser og ved debattmøder i Danmark. ■

Fakta om DEO

DEO er en forkortelse for Demokrati i Europa Oplysningsforbund og blev startet i 2005 ud fra et ønske om at tage hul på EU-debatten på en ny måde. DEO er landsdækkende, er partipolitisk uafhængig og neutral og sætter med oplysningsmidler fra Europa-Nævnet, aktuelle EU-spørgsmål til debat.

De sidste 3 år er der afholdt omkring 100 rejser, konferencer og debatmøder med i alt over 6.000 deltagere. I 2009 overtog DEO udgivelsen af månedsmagasinet NOTAT, ligesom forbundet udvikler og leverer EU-undervisningsmidler samt afholder udviklingskonferencer for undervisere.

DEO er samarbejdende medlem af Foreningen NORDEN.

Arunas Normantas og hans familie i Litauen udlever en drøm og en overbevisning om at dyrke og sælge lokalt og økologisk. Her fra DEO's besøg, hvor der bliver smagt på deres produkter.

Grupperejser til store nordiske oplevelser

Kvalitetsrejser med dansk turleder og indholdsrigt program.

Vinterlys i Lapland, 8 dg på højskolen i Kiruna. Kulturbesøg, storslåede vinterlandskaber, hundeslæde, IceHotel, samerliv mv. Afr. 19/3.

Tranedans ved Skara, natur og fuglestudier ved Hornborgasjön, hotel Falköping, 4 dg, bus, afr. 8/4.

Den klassiske Gotlandstur med ophold i Visby, på Fårö og i Hemse. Kulturbesøg, danskertiden og store naturoplevelser. Busrejse, afr. 31/5.

Malekursus på Gotland med kunstner og højskolelærer Myrma Vilbæk, 8 dg, busrejse, afr. 13/6.

Vandretur på Gotland, fantastisk natur, bølgede landskaber og åbne kystvidder. Vilde orkideer, fugleliv, fossiler mv. Busrejse afr. 13/6.

Stilhed & åbne vidder, 6 dg på Færøerne i den store nordiske natur, Torshavn, Kirkjubøur, bygder, fjeldvandring mv. afr. 10/8 fra Billund.

Ilden og isens land, den store rundtur på hele Island med unikke naturscenarier og kulturbesøg, 8 dg fra Billund 29/6 eller 9 dg fra Kbh 2/7.

Selma Lagerlöf temarejse, arr. for Foreningen Norden, se teksten andetsteds i bladet. Busrejse afr. 10/8.

Oslo & Bergen, stor kulturrejse m. Oslo-båden ud og fly fra Bergen hjem. Mageløs togtur over Hardanger, Bryggen, Bygdøy mv. 7 dg, afr. 29/8.

Nærmere information:

www.molsrejser.dk
7587 1212 & 7587 2411

DANISH

**SENIOR
COLLEGE**

MOLSREJSER

FÆRØERNE – et nordatlantisk eventyr med natur, kunst og kultur

– i selskab med den færøske sanger og skuespiller Annika Hoydal

Fem dage på Rødding Højskole – en uge på Færøerne 28. juni – 9. juli 2015.

På højskolen skal vi høre om Færøernes historie samt introduceres til færøsk kunst, litteratur og musik. Vi skal synge færøske sange og får fortalt den færøske saga, som beretter om de første beboere på de 18 nordatlantiske øer.

Medvirkende på kurset er bl.a. **Anette Jensen, cand teol. og præst, Annika Hoydal, færøsk sanger og skuespiller og Else Lidegaard, journalist og forfatter.** De deltager alle tre i rejsen, hvor Anette Jensen og Annika Hoydal er guider.

Den 2. juli rejser vi til Færøerne via Billund: Vi indkvarteres på Guesthouse Marknagil, som ligger højt over Tórshavn med fin udsigt over både by og fjord og kun 15 minutters gang fra centrum. To værelser deles om ét bad og ét toilet.

På Færøerne får vi set og oplevet en mængde via bus- og sejlture. Højdepunkter på rejsen bliver besøg på Hestur, hvor vi sejler med skonnerten Nordlýsid og smager skipers berømte fiskesuppe. Et andet højdepunkt bliver sejlturen til den sydligste ø – Suðuroy med besøg i Den gamle Kongelige Monopolhandel, der rummer et kultur- og ungdomshus. Der er også besøg i det lille fine Ruth Smith Museum – Færøernes mest kendte kvindelige kunstner.

Rejsen rummer tillige en heldagstur til Klaksvik og Nord øerne. På busturen får vi et indtryk af den imponerende færøske natur, vi skal besøge Christianskirken i Klaksvik med altertavle af Joakim Skovgaard og moderne kirkekunst af færingen Edward Fuglø. Den sidste aften bliver der en spændende Færøaften med det berømte Kingo kor, færøsk mad, sang og dans.

I opholdet indgår også en guidet tur i Tórshavn, hvor vi oplever Tinganes, Lagtingshuset, Domkirken, Nordens Hus og Listasavn Føroya – Færøernes imponerende kulturelle museum. Tur til Kirkebøur – det gamle bispesæde fra middelalderen – er naturligvis også med i programmet, ligesom et besøg hos Steinprint, det velrenomerede grafiske værksted i Tórshavn. Samt et besøg i William Heinesens Hus.

Rejsen tilbyder også møde med en række lokale færing, bl.a. Steffen Stumman Hansen, mag.art. i forhistorisk arkæologi, Árni Dahl, forfatter, lektor emeritus, og Birgir Enni, skipper på skonnerten Norðlýsið m. fl.

Rejsekurset arrangeres i et samarbejde mellem Nordisk Informationskontor i Sønderjylland / Sydslesvig, Rødding Højskole og Foreningen NORDEN i Sydslesvig.

Kursus-ogrejsepris: 15.500 kr. pr. person. Tillæg for enkeltværelse er 1.900 kr. pr. person. Program og tilmelding hos Rødding Højskole, www.rhskole.dk Tel. 74842284, e-mail: kontor@rhskole.dk ■

B & P Travel – specialist i rejser til det Nord-atlantiske område

Rejsebureau tilbyder foredragsaftener rundt om i landet

- Vi er specialister i rejser til det Nord-atlantiske område og tilbyder rejser både for individuelle rejsende såvel som for grupper. Vi vil gerne i tættere kontakt med vores kunder og påtænker at afholde foredragsaftener for foreninger, firmaer og skolegrupper - også i Jylland - om vores rejsetilbud. Vi indbyder således til fem foredragsmøder den kommende sæson, fortæller Kristin Ýr Júlíusdóttir, manager i rejsebureauet B&P Travel med kontor i Københavns centrum.

- For at få mest muligt ud af en rejse til Island, har vi allieret os med tre erfarne rejseledere bl.a. en vulkanolog, som alle har kendskab til den islandske historie, kultur og natur. De kan således byde ind med fortæl-

linger om vikinger, sagaer, vulkaner, land og by. Rent prismæssigt kan dette indrettes efter den enkelte rejsendes - eller en gruppes behov og muligheder.

- Som ekspert i Islandsrejser har vi de bedste forbindelser til flyselskaber, hoteller, turarrangører og restauranter, der både kvalitets- samt prismæssigt er med til at sikre den bedst mulige rejseoplevelse.

- Vi tilbyder også rejser til Færøerne i samarbejde med det færøske flyselskab Atlantic Airways og lokale rejsearrangører, hvad enten det gælder en weekendtur eller et længerevarende ophold på de grønne øer, slutter Kristin Júlíusdóttir.

Kristin Ýr Júlíusdóttir, cand.linc.merc.

Nordiske søsterlande:

Estland, Letland og Litauen

8 dages busrejse med afgang 22. maj og 19. september 2015

Bliv klogere på de tre baltiske lande, deres nyere og ældre historie, samfund, økonomi og politik. Vi sætter på denne kultur- og studierejse fokus på russiske mindretal, energipolitik, EU-medlemskab, vækst, ulighed og de tre landes forskellighed. Vi møder lokale folk og der bliver foredrag i bussen, guidede byvandring og tid på egen hånd i de tre smukke hovedstæder.

Prisen er 6.980 kr. (medlemmer af Norden kun 6.800 kr.).

Vi kører fra Randers, over Fyn, Høje Taastrup, Karlshamn-Klaipeda og hjem via Tallinn-Stockholm med smuk indsejling i Skærgården. To overnatninger i Vilnius, to i Riga, en i Tallinn og to på færger ud og hjem.

”Fantastisk at man kan nå at se og høre så meget på en uge”
skrev andre deltagere

”Fremragende, horisontudvidende og hyggelig rejse”

skrev en rejsejournalist

Litauen – land og by

8 dages busrejse med afgang den 1. maj 2015

En af guiderne er dansktalende litauer. Vi møder alternative ostemagere, ølbryggende kroejere, skolelærere, sygeplejerske, borgmester, økologisk landsted, atomkraftværk under afvikling, det grønne bondeparti, det litauiske parlament, Kofoeds Skole, en kunstnerbydel, en dansk ambassadør og den charmerende hovedstad Vilnius. I bussen får vi oplæg om Litauens nyere og ældre historie, politik, daglige liv og aktuelle udfordringer.

Prisen er 6.980 kr. (medlemmer af Norden kun 6.800 kr.).

Vi kører fra Randers, over Fyn, Høje Taastrup, Karlshamn-Klaipeda og hjem samme vej. Der bliver en overnatning i Panevezys, en i Ignalina, tre i Vilnius og på færgen ud og hjem.

Vi kører i 4-stjernet bus og DEO har tre guider med østeuropakendskab med på rejserne. DEO har også rejser til Bruxelles, Alsace og Polen og rejserne plejer at blive udsolgt.

DEO tlf. 70 26 36 66 LÆS MERE PÅ **deo.dk**
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst

Om at være dansk i Island

Hvor man lever i pagt med naturen

Af Ditte Højgaard

Jeg tænker nogle gange, at jeg har foretaget et fejlvalg. Jeg er dansk, og jeg er bosat i Island – så langt er alt godt. Fejlen ligger i min tilgang til det islandske sprog. Det synes som en selvfølgelig del af integrationen i et fremmed samfund, at man tillærer sig sproget. Og på forskellige kurser og skoler har jeg derfor forsøgt på netop dette. Når jeg taler med andre

danskere, som ligesom jeg bor i Island, så viser der sig to grupperinger. Den ene har valgt mere eller mindre frygtløst at kaste sig ud i at tale sproget, så godt som de kan, og lære herved. Jeg befinder mig i gruppe to. Gruppen, som blev skræmt halvt inde i første undervisningsforløb, og som nu er så enormt bevidst om de grammatiske udfordringer, at det blokerer for min tro på, at jeg kan.

Smuk

Lad mig give et eksempel. Smuk hedder på islandsk *falleg*. Dette gælder i al fald, hvis det er en kvinde du beskriver, eller møbler for den sags skyld. Taler du derimod om et hus, så er huset *fallegt*. Hvis man tæller efter, så vil det fremkomme, at ordet smuk på islandsk kan bøjes på 93 forskellige måder. 93! Den helt store udfordring ved at være dansk i Island, er sproget.

Ifølge Foreningen Nordens database boede der i 2013 knap 900 danskere i Island. Selv flyttede jeg til landet i 2012 for at studere som udvekslingsstudent ved Háskóli Íslands, Islands Universitet. Men mit bekendtskab med Island startede da jeg i 2009 assisterede en islandsk farmer ved langturer til hest i højlandet. Mødet med den islandske natur og kultur gjorde mig opsat på at komme tilbage.

*Jorden skælver
-stormene raser*

Naturen er så overvældende storslået, at det kan være svært at rumme. Men at tage del i naturen, ride en hest i et tempo hurtigt nok til at komme

omkring og opleve mange uidentiske områder, men samtidig så tilstrækkeligt langsomt, at man har tid til at se sig omkring og opleve. Det er fantastisk. Naturen i Island er levende: Jorden skælver, stormene raser, sneen daler og bølgerne står højt.

I Island lever man for alvor i pagt med naturen. Det er en nødvendighed. Vintermørket får de fleste til at geare ned.

På landet indstilles de fleste aktiviteter, og i byen åbner kaffehuse og butikker først sent op ad formiddagen. Det kan være svært at planlægge frem i tiden, fordi man ikke ved om vejret vil være med en. Måske falder der sne, så det er umuligt at komme frem, eller måske gør en storm det umuligt at flytte heste fra et område til et andet, den dag man planlagde, at ville gøre det.

Sprogproblemet

Da jeg flyttede til Island i 2012, kendte jeg allerede Island godt, og havde længe drømt om at bosætte mig på øen. Jeg havde i en årrække tilbragt hver sommer på hesteryg i højlandet.

Jeg kickstartede min tid som studerende i Island, med et tre ugers intensivt sprogkursus,, men den komplicerede grammatik var vel også en af grundene til, at jeg og min islandske omgangskreds holdt fast i at tale engelsk sammen, selvom det uden tvivl ville fremskynde læreprocessen at blive tvunget ud i brugen af islandsk. Jeg er i høj grad tilhænger af, at vi i Norden skal kunne forstå og bruge hinandens sprog, og derfor taler jeg altid dansk-svensk og dansk-norsk med mine skandinaviske venner, men i tilfældet dansk-islandsk synes det endnu mere ligeværdigt at føre samtaler på engelsk. Og dette er desværre nok blevet reglen mere end undtagelsen for mig, også i dag.

At flytte til Island

Mit sommerjob på den islandske gård gav mig store oplevelser. Vi red ud i højlandet på fem-otte dages ture i højlandet omkring Landmannalaugar, i Fjallabak, og til Þórsmörk. Gården var et lille mini-norden – her arbejdede svenskere, danskere og nordmænd såvel som islændinge, og det er uden tvivl herfra, at jeg har mine skandinaviske sprogkundskaber. Tiden på gården gav nære relationer, og det var vel en af hovedårsagerne til hvorfor vi sommer efter sommer mødtes om arbejdet på gården.

Selv da jeg via mit studie fik arbejde i Bruxelles tog jeg fortsat til Island, for at tilbringe sommeren i nord. Og jeg var ikke den eneste. Det ville vel være en kliché at skrive, at det er nærheden til den magnetiske pol, som er så tiltrækkende, men om det er den islandske natur, de store vider, det rummende folk, kreativiteten eller noget helt femte, det er svært at afgøre. Noget synes at gribe fat i mange mennesker når de rejser til Island, og giver inspiration og lyst til at komme tilbage.

*Noget synes at gribe
fat i mange mennesker,
når de rejser til Island*

Petta reddast

Min oprindelige plan var at flytte tilbage til København efter et seks måneders ophold i Island, for at skrive mit speciale og færdiggøre min kandidatuddannelse. Men jeg følte mig godt tilpas i Island. Jeg følte mig hjemme, og den islandske *petta reddast*-mentalitet (alt ordner sig)

passede mig godt. I dag er det 1,5 år siden at jeg færdiggjorde min uddannelse som cand.mag, og jeg arbejder stadig ikke inde for mit fag (med undtagelse af artikler som denne). Den simple og samtidig så komplicerede årsag er sproget. Jeg har kastet mig ud i udfordringen at starte egen virksomhed, en udfordring som naturligvis bliver mere krævende, når alt foregår på et fremmedsprog, som jeg kun til dels behersker.

Det kan lyde udmattende og besværligt, og det er det til dels også. Alligevel takkede jeg nej, da jeg fik tilbudt

en spændende stilling, inden for mit felt, i Danmark, for et halvt års tid siden. Hvorfor? Fordi jeg vil Island, og fordi jeg tror på, at jeg har noget at gøre i det her land. Besværligheder og barrierer overskygger ikke min velvilje til at få det til at lykkes. Jeg nyder, at se verden fra mit udgangspunkt i nord, og i en verden af rationalitet er det med næsten lige dele frygt og lige dele glæde, at jeg har valgt en tilværelse til, som indfrier mange drømme, men som ligeledes bringer usikkerhed og afsavn. Jeg tror på, at petta reddast. ■

"Vi red ud i højlandet"...

6 dages busrejse til Uppsala og Stockholm 5. – 10. juni 2015 Med Sønderborg/Gråsten lokalafdeling som arrangør

Uppsala med Sveriges ærkebispesæde og nordens ældste universitet er på størrelse med Ålborg. I vores program indgår et besøg i Uppsala Domkirke, der er den største Cathedral i Norden. Omkring kirken er der et spændende gåademiljø. Vi skal også besøge Linnéträdgården og Linnémuseet.

I Stockholm har vi 2 fulde døgn til rådighed, og alle får udleveret et Stockholmskort, der gælder i 48 timer fra første gang det bruges. I kan se nærmere om kortets tilbud på: www.svenskaturistforeningen.se Vi aftaler hver dag et fælles program, som du kan følge, hvis du har lyst – men med Stockholmskortet i hånden kan du også selv kreere dine dage i hovedstaden.

Vores forslag til program vil indebære besøg i Gamla Stan, som blev grundlagt af Birger Jarl i 1255 og er den ældste del af Stockholm. Her kan vi på Stortorvet mindes Christian II's stockholmske blodbad. Lige i nærheden er Børshuset med Nobelmuseet, Storkirken, hvor kongerne krones, og Det Kongelige Slot.

Øen Djurgården er et mægtigt, grønt område med mange attraktioner og helt i særklasse er Wasamuseet med det gamle kongeskib, som i 1961 blev hævet fra havbunden og står nu tilgængelig i museet. Nordiska Museet med udstillinger af nordisk kunst og almuetraditioner, Waldemarsudde med skiftende udstillinger af prins Eugen og hans kunstner venner Larsson, Zorn, Bergh m. fl. samt Junibacken med scener fra Astrid Lindgrens bøger – alt sammen på Djurgården.

I 50-erne blev Stockholms city totalt saneret og er i dag fyldt med stormagasiner, butikker og restauranter. Den første nat bor vi på Comfort Hotel i Jönköping, de tre næste nætter på Hotel Klara i Stockholm og den sidste

nat på Scandic Hotel i Växjö – alle gode familieklasserhoteller.

Pris: kr. 5.295,- for medlemmer af Foreningen Norden ved overnatning i dobbeltværelse.

Tillæg for enkeltværelse: kr. 700,- (begrænset antal). Tillæg for ikke medlemmer: kr. 300,-

Indbefattet i prisen er busturen, overnatning på trestjernede hoteller, morgenmad og aftensmad på hotellerne i Sverige, samt entré til Uppsala Domkirke og Linnéträdgården og alle entréer og al transport i Stockholm, som er med i Stockholmskortet, indgår i prisen. Rejseafbestillingsforsikring tilrådes. Arrangør af turen er Foreningen NORDEN -Sønderborg/Gråsten med Nordic Tours i Århus som teknisk rejsearrangør og GF-Busser som ansvarlig for transporten.

Foto: Condor Patagónico

Foto: Johannes Akkach

Oplev vidunderlige Värmland, venlige Västergötland, dejlige Dalsland og betagende Bohuslän 10. – 15. august 2015

6 dages rundrejse i bus med Foreningen NORDEN, Svendborg,
med fokus på Selma Lagerlöf og Fryksdalens fristelser

Foreningen NORDEN i Svendborg byder på et nordisk plets-kud med denne rejse, der tager sit udgangspunkt i Värmland omkring den lange sø Fryken, som nobelpristageren Selma Lagerlöf kalder Löven. Her oplever vi naturens og litteraturens vingesus, idet vi især fokuserer på Selma Lagerlöfs smukke hjemegn – Fryksdalen, også kaldet Gösta Berling landet.

På turen besøger vi steder, der har relation til Selma Lagerlöfs liv og digtning – først og fremmest hendes forfatterhjem Mårbacka, Östra Ämterviks kirke og kirkegård med det Lagerlöfske familiegravsted, Sunne kirke, Rottneros Herregårdspark, Tossebergsklätten og Läns-mansgården, hvor Majorinden i Gösta Berlings saga sad fængslet for brandstiftelse. Selma Lagerlöf (1858-1940) var den første kvinde i verden, der modtog nobelprisen i litteratur, så naturligvis aflægges vi også besøg på Nobel-museet i Karlskoga og ser korskirken, hvor Selma Lagerlöf blev konfirmeret.

Vi bor mageløst skønt ved Frykens bred få km nord for Sunne og kører gennem den vidstrakte värmlandske natur rundt om Fryken og langs den klukkende Klarälv med besøg på Utmarksmuseet i Ransby. Her skal vi se det 40 meter lange hørlærredstapet Pilgrimstapetet, som 10 kvinder fra hhv. Värmland og Norge broderede fra 1995

Opsamlingssteder: Fynshav, Augustenborg, Sønderborg, Gråsten, Fredericia banegård, Nyborg banegård, Tårnby station samt evt. andre aftalte steder på ruten.

Tilmelding senest 15. januar 2015 til: Jens Peter Thestrup, Bjørnemosen 18, 6400 Sønderborg.

Tlf. 7442 62 10 - Mail: jenspeter@thestrup.net eller Jørgen Wrang, Lassensvej 14, 6300 Gråsten.

Tlf. 7465 0182 - Mail: j.wrang@bbsyd.dk Depositum kr. 3.000,- indbetales senest 20. januar i Sydbank reg. nr. 8060 – 1198437. Husk navn på indbetalingen. ■

til 1997. Den søde tand bliver også tilgodeset med et eksklusivt besøg på den verdensberømte chokoladefabrik Naturpralinen i Syslebäck.

Vi kører i moderne turistbus via Helsingør-Helsingborg (påstigning i Svendborg, Nyborg og Helsingør) med overnatning på ud- og hjemturen på Nordiska Folkhögskolan i Kungälv i Bohuslän. Hjemrejsen går via skærgårdsøen Tjörn med mulighed for besøg på det kendte Nordiska Akvarellmuseet.

Tidspunkt: Mandag 10. august – lørdag 15. august 2015.

Pris: 7.450,- kr. pr. person i delt dobbeltværelse. Tillæg for enkeltværelse: 1.300,- kr.

Prisen dækker bl.a. halvpension i 5 dage. 2 overnatninger på **Nordiska Folkhögskolan** i Kungälv, 3 overnatninger på **Hotel Fryken Strand** i Sunne samt udflugter i henhold til detaljeret rejseprogram.

Tilmelding senest den 10. maj til MOLS REJSER ApS, Telefon: 7587 1212 e-mail: mols@molsrejser.dk Yderligere oplysninger og detaljeret rejseprogram fås ved henvendelse til MOLS REJSER på ovenstående telefon eller mail.

Ansvarlig arrangør: Foreningen NORDEN, Svendborg ved formanden Elinor Harder, mail: svendborg@fo.dk eller tlf. 6221 0195.

Teknisk arrangør: Mols Rejser ApS, 7300 Jelling.

Rejseguide: Nanna Drejer, litteraturforsker, forfatter og foredragsholder, der har skrevet biografier om Selma Lagerlöf og holder foredrag om nobelpristageren, med et indgående kendskab til hendes liv og forfatterskab, hvis handling ofte udspiller sig i Fryksdalen.

Mårbacka, Selma Lagerlöfs hjem.
Foto: Nanna Drejer

Fokus på Norge i grænselandet

Ved den årlige grænseoverskridende litteraturfestival var der i fjor fokus på Norge for at markere adskillelsen mellem Danmark og Norge for 200 år siden, med deltagelse af hele fire norske prisbelønnede forfattere. Desuden blev 100 året for Willy-August Linnemanns fødsel markeret gennem et foredrag.

Formanden for Foreningen NORDEN i Sydslesvig, *Svend Kohrt*, kunne ved afslutningen den 22. november i det danske centralbibliotek i Flensborg, oplyse at der i lighed med tidligere år havde deltaget 1.500-2.000 interesse-

rede i de forskellige forfatterarrangementer nord og syd for grænsen.

Den nye leder af Nordisk Informationskontor, *Eva Ritter*, understregede i sin velkomst sprogets betydning både i Norden og her i grænselandet samt takkede sponsorerne for støtten til denne 5. festival.

Derefter blev tre norske og én dansk forfatter interviewet af journalist *Nanna Mogensen* og lektor *Maria Bonner*, ligesom tilhørerne stillede en række spørgsmål.

Litteraturfestivalen rummede også denne gang en nordatlantisk kunstudstilling med kunstnere fra Grønland, Island og Færøerne, og ved afslutningsarrangementet var der endvidere musikalsk underholdning af "Nordens Tone". ■

De fire forfattere, der blev interviewet ved arrangementet i Centralbiblioteket, fra venstre Kjell Ola Dahl, Norge, Hanne Vibeke Holst, Danmark, Erlend Loe, (der er manuskriptforfatter til en ny spillefilm om søhelten Tordenskjold) og Natasa Dragnic, begge Norge.

Henrik Hagemann

Dansk, nordisk eller ...?

Den 3. artikel om det danske og nordiske ordstofs oprindelse

I en foregående artikel lovede jeg et par ord om det skifte i tidsregning der også fulgte med den katolske kirkes fremtrængen i Norden. Vi fik den julianske kalende med 12 måneder og månedsnavne direkte lånt fra latin, og vi fik 7-dages uge; før det var det sandsynligvis en 5-dages uge, en fimt hedder det i det gamle lovsprog. Af dagenes navne er de 6 af dem lån eller oversættelseslån fra latin (*mandag er månens dag, dies lunae; tirsdag er Tyrs dag, dies Martis; onsdag er Odins dag, dies Mercurii; torsdag er Tors dag, dies Jovis; fredag er Frias/Friggs dag, dies Veneris = Venus' dag; søndag er solens dag, dies solis*) kun *lørdag* er en nordisk dannelselse, som betyder *vaskedag*.

Der skete også en masse andet spændende med de nordiske sprog i årene efter vikingetiden og frem til reformationen.

Hvad den indbyrdes forståelse angår, bevægede dansk sig i tiden efter 1200 væk fra norsk og svensk. Dansk får således en svækkelse af *-p*, *-t* og *-k* til *-b*, *-d* og *-g*: svensk *gapa*, *bita*, *kaka*, norsk *gape*, *bite*, *kake* er i dansk blevet til *gabe*, *bide*, *kage* (i daglig tale/dialekter endda svækket helt fra lukkelyd til hæmmelyd: [gaw], [bið], [ka:]; den såkaldte klusilsvækkelse. Og den trykssvage slutvokal, som i fællesnordisk tid var *-a*, *-i* eller *-u* bliver *-e*; den såkaldte infortissvækkelse. Ellers skal dette dog ikke handle om lydhistorie.

For ordstoffets vedkommende ser vi selvfølgelig en dybtgående påvirkning fra hanseaterne i tiden efter 1200. Hanseaterne var dominerende i byerne i store dele af Norden og sad reelt på magten i flere af dem; de var medlemmer af Hansaen, det magtfulde forbund med Lübeck som hovedbyen. De var så magtfulde at man med rette kan anse Kalmarunionen som et forsøg på at dæmme op for den hanseatiske magt. Visby var en hansestad, og i Bergen var der et hansakontor. I alle større byer var der store tysktalende befolkningsgrupper.

Hanseaternes sprog var plattysk, fagligt kaldet middelnordtysk, ikke højtysk; det kom senere. Plat-tysk var ikke så fjernt fra de skandinaviske sprog, ikke nær så fjernt som højtysk. Plattyske ord for-trængte endda i flere tilfælde

oprindeligt danske ord med samme betydning: *anliti/anlæte* blev til *ansigt*, *røne* blev til *prøve*, *gen* blev til *mod*.

Vi lånte forskelligt

Den samlede påvirkning af dansk, norsk og svensk var ganske massiv, men ud fra en nordisk betragtning er det påfaldende at vi i flere tilfælde lånte forskelligt. Dansk/norsk dog oftest det samme, velsagtens fordi dansk stort set var enerådende som skriftsprog også i Norge. Svenskerne siger fx *fenster* fra plattysk; nordmændene siger *vindu/vindauge*, og vi siger *vindue* efter det oldnordiske *vindauga* = *vindøje* (*vind* sandsynligvis med betydningen *loft* som vi kender den i svensk i dag).

Og hvor svenskerne siger *fråga* fra plattysk *fragen*, siger nordmændene jo *spørje/spørre* og vi *spørge* efter oldnordisk *spyrja*. Men svenskerne har beholdt de gamle ord *läge* og *brist*, hvor nordmændene og vi bruger de plattyske stilling og *mangel*.

Det er naturligvis på handelens og håndværkets områder man kan se den stærke påvirkning. Ord som *bager*, *fisker*, *skrædder*, *skomager* og *handskemager* er enten lån eller orddannelser med lånt endelse som angiver en der udfører et arbejde (nomen agentis).

Den allerstærkeste påvirkning fra hanseaternes plattysk fik vi når det drejer sig om at danne nye ord. Forstavelserne *be-* og *for-* og slutstavelserne *-else* og *-hed* kendte vi ikke i Norden tidligere med den funktion de havde i plattysk, men de blev produktive i Norden; dvs. at de kunne bruges til at danne nye ord ved tilføjelse til oprindeligt nordiske ord: *betage*, *berette*, *forsvinde*, *forlige*; *bebudelse*, *vielse*, *prøvelse*, *kærlighed*, *sandhed*, *ladhed*. Jo, der er rigtig mange, og de føles vist ikke just fremmede.

Så stærk en påvirkning som den hanseatiske har vi ikke fået hverken før eller siden i Norden. Den nutidige engelsk-amerikanske er nok ret stærk, men den indebærer ikke at vi er begyndt at danne nye ord på grundlag af oprindeligt danske ord og med hjælp af engelsk-amerikanske orddannelseslementer. Hanseaternes påvirkning randt ud med reformationen. Mere om den i næste klumme. ■

hjørnet

Venskabsby-stævnerne overlevelse til debat

Nyt Herning -initiativ med deltagelse fra 7 venskabsbyer

Af Svend Erik Jensen, formand for NORDEN-lokalafdelingen

Herning er med i en af Skandinaviens største og ældste venskabsbykæder. Vi har venskabsbyer i Arsur (Grønland), Siglufjörður (Island), Kangasala (Finland), Ålands landkommuner (Åland), Holmestrand (Norge), Husby (Sydslesvig), Eidi (Færøerne) og Vänersborg (Sverige). Hvert år mødes vi til et venskabsbystævne, der er gået på skift mellem byerne.

Svend Erik Jensen, formand for NORDEN-Herning-lokalafdeling.

På det fælles styrelsesmøde ved venskabsbystævnet i 2013 på Åland var der enighed om, at vi ikke skulle afholde et stævne i 2014, men i stedet afholde et seminar for at drøfte fremtiden i vores venskabsbykæde. Der blev derfor afholdt et planlægningsseminar den 19. - 21. september i Christianslyst Kursuscenter i Sydslesvig, hvor 7 ud af vores 9 venskabsbyer deltog.

I gennem mere end 50 år har vi nydt godt af et særdeles velfungerende netværk. Foruden venskabsbystævnerne har vi afholdt lejrskoler, både bilaterale og multilaterale med op til 250 deltagere, og vi har afholdt lærerseminarer i næsten alle venskabsbyer. Men nu har verden forandret sig. Hvad der før var årets oplevelse - at rejse og komme med til et venskabsbystævne - er i dag en oplevelse blandt mange andre.

Det at rejse er blevet så almindeligt og hverdagsagtigt, at det er svært at lokke deltagere til. Samtidig er den oprindelige foreningskultur ved at gå lidt i opløsning. Vores medlemmer er blevet ældre, og det er vanskeligt for unge familier at afse tid til og fatte interesse for foreningsliv og -samvær. Så den måde, vi har afholdt stævner på indtil nu, kan ikke fortsætte.

Tre nordiske indledere

I 2013 vi blev enige om, at vi på vores medlemsmøder skulle have en debat om, hvad der eventuelt skulle være anderledes ved de fremtidige venskabsbystævner, og hvad vi skulle bibeholde. Meldingen fra vores respektive medlemmer skulle vi så hver især tage med på planlægningsseminaret i september.

På dette seminar fik deltagerne fra vores netværk nye input til at gå hjem og arbejde videre med. På seminaret fik vi tre spændende og inspirerende indlæg fra *Espen Stedje*, generalsekretær i Foreningen Norden i Norge, *Elin Sørensen*, generalsekretær i Foreningen Norden i Sverige, og *Jessica Vacklid*, international sekretær i venskabsbyen Vänersborg Kommune.

Oplæggene og debatten efterfølgende resulterede i, at der blev oprettet en kontaktgruppe, der kunne give værtsbyerne hjælp og støtte med hensyn til programlægning med videre, idet vi stadig vil vedligeholde og gerne udbygge det nordiske folkelige fællesskab. Vi vil lære hinanden

{ Vi vil lære hinanden at kende på tværs af landene }

at kende på tværs af landene og lære hinandens sprog og kultur, historie, kunst og erhvervsliv. Møderne skal have et indhold, der kan tiltrække en større bredde af mennesker.

Emner, der blev drøftet, og som flere ønskede at ændre på, var:

Privat indkvartering

Det har i mange år været en tradition at indkvartere gæsterne privat. Dette er ikke længere i så høj kurs, og for værtsbyerne er det svært at få værtsfamilier nok, derfor blev det et ønske, at man kunne lave fælles indkvartering, hvilket kunne være på en højskole, et vandrerhjem eller eventuelt et hotel. Derimod ville vi gerne besøge familier i værtsbyen, det kunne fx være til en middag i private hjem.

Temaer for venskabsbystævnerne

I lighed med tidligere år er det vigtigt med et tema. Det kunne være oplevelser for krop og sjæl, noget med natur og kultur (gerne med bevægelse i naturen), studiebesøg på en virksomhed og eventuelt besøg hos en kunstner.

Deltagerne i planlægningsseminaret i Christianslyst.

Miljø og kulturindslag

Vi holder alle meget af nordisk musik, korsang, dans, teater m.m. Til flere af vores tidligere stævner har der været forskellige grupper, der har ledsaget os, til stor glæde for alle. Det har været både lokale men også tilreisende grupper.

Mediekontakter

Det er vigtigt, at omverdenen (lokal-samfundet) ved, at vi er der, at vi er Foreningen NORDEN, der afholder venskabsbystævner. Derfor vil vi bruge alle sociale medier, Facebook, aviser,

radio og TV. Pressen kan eventuelt inviteres med. Der skal annonceres i byen, hvor vi afholder arrangementer, og arrangementerne må gerne være offentligt tilgængelige.

Åbningsceremonien

Her plejer man at mødes og afsynge nationalsangene. Det er en god tradition, som gerne skal fortsætte. Flagparaden vil vi heller ikke undvære.

Nordisk gudstjeneste

Den tradition må gerne bestå. Kirkebesøget er meget festligt og nordisk. Vi skal måske finde et alternativ til dem, som ikke er kirkeligt interesserede.

Festaftenen

Det skal være helt op til værtsbyen, hvordan de måtte ønske at fejre den. Dejlig nordisk mad og fin underholdning, det plejer at være utrolig godt. Drikkevarer bør være for egen regning.

Kommunal deltagelse

Da flere kommuner har opsagt venskabsbysamarbejdet, må det være op til værtsbyen selv at afgøre, om kommunen skal inviteres med.

Det blev altså aftalt at fortsætte med et årligt venskabsbystævne. Det kunne være i august-september. Venskabsbystævnet blev ændret til fremover at hedde venskabsbymøde. Styrelsesmødet, hvor styrelsesrepræsentanter for de forskellige venskabsbyer samles, skal bibeholdes. I vores venskabsbykæde afholdes næste venskabsbymøde i juli måned i år i Færøerne. ■

Strategisk analyse af det nordiske arbejdsmarked

Det nordiske samarbejde på beskæftigelsesområdet skal intensiveres yderligere. Det mener de nordiske beskæftigelsesministre, som på et møde i København den 20. november blev enige om at gennemføre en grundig strategisk analyse af det nordiske arbejdsmarked.

– Norden er ikke kun en regional del af det EU- og EØS-regulerede arbejdsmarked. Vi har skabt mange muligheder for vores borgere – se bare på de tusinder af nordboere som dagligt pendler over landegrænserne i Norden og er i stand til at indrette deres hverdag efter det, siger *Eygló Harðardóttir*, minister med ansvar for beskæftigelsesspørgsmål på Island og formand for Nordisk Ministerråd for Arbejdsliv i fjor.

Danmarks beskæftigelsesminister *Henrik Dam Kristensen*, som i 2015 overtager formandskabet i Nordisk Ministerråd for Arbejdsliv, understreger vigtigheden af at sætte analysen i et bredere europæisk perspektiv.

– Den nordiske model med blandt andet trepartsaftaler er under pres på grund af andre konkurrerende modeller i området. For at garantere at de anbefalinger som udarbejdes rent faktisk kan gennemføres, er det absolut nødvendigt at inkludere en parallel analyse af EU- og EØS-området, siger Henrik Dam Kristensen.

Den strategiske analyse skal bidrage til et øget forpligtende samarbejde og behandle:

– sektorens mulige samarbejdsgevinster i forbindelse med samarbejde i EU-/EØS-sager

– sektorens mulige fremtidige samarbejde om øvrige internationale sager, for eksempel inden for OECD og ILO – et øget fokus på fælles nordiske initiativer, som fremmer beskæftigelsen, et inkluderende arbejdsliv og et godt arbejdsmiljø

– den rolle som trepartsforhandlinger spiller på nordisk niveau. ■

(Norden.org)

Nordisk Råds fem priser uddelt til 4 kunstnere og en kommune

Dansk komponist fik årets musikpris for "Black Box Music"

Finsk litteratur, islandsk film og miljø, norsk børneprosa og dansk musik blev hyldet, da Nordisk Råds fem priser blev uddelt ved en festlig prisuddeling i Stadshuset i Stockholm den 29. oktober.

Den finske forfatter *Kjell Westö* fik Nordisk Råds litteraturpris for romanen "*Luftspejling 38*", fordi den "i en stemningsmættet prosa puster liv i

Det er et værk af høj kunstnerisk kvalitet

et kritisk øjeblik i Finlands historie, som trækker tråde frem til nutiden", som det hed i motivationen.

Den islandske instruktør og manuskriptforfatter *Benedikt Erlingsson* og producer *Friðrik Þór Friðriksson* fik Nordisk Råds filmpris for "*Om heste og mænd*", fordi det er "en forbløffende original film med rødder i den lakoniske humor fra den islandske saga-tradition".

Håkon Øvreås og *Øyvind Torseter* (illustrator) fra Norge modtog Nordisk Råds børne- og ungdomslitteraturpris for bogen "*Brune*", fordi den "udfylder et tomrum mellem bøger for de mindste og ungdomsbøger. Det er en fortælling med klassiske kvaliteter, som samtidig er med til at forny børnefortællingen i den norske og nordiske tradition".

Den danske komponist *Simon Steen-Andersen* fik Nordisk Råds musikpris for "*Black Box Music*", fordi det er "et enestående og radikalt anderledes værk. Simon Steen-Andersen leger virtuost i et krydsfelt mellem kom-

position, installationskunst, elektronik og performance".

Reykjavik Kommune modtog Nordisk Råds natur- og miljøpris 2014, for "sit brede og langsigtede miljøengagement, og sit målbevidste arbejde med miljøvenlig udnyttelse af drikke-

vand samt produktion af fjernvarme og el fra jordvarme".

Nordisk Råds priser er på hver 350.000 danske kroner og blev overrakt af sidste års prisvindere. ■

Simon Steen Andersen ved prisoverrækkelsen i Stockholm

Fotograf Magnus Fröderberg/norden.org

Enestående og radikalt anderledes værk

Nordisk Råds musikpris blev overrakt af sidste års vinder *Pekka Kuusisto*, hvor han læste bedømmelseskomiteens motivation højt:

-Med "*Black Box Music*" har den innovative komponist, Simon Steen-Andersen (1976), skabt et enestående og radikalt anderledes værk. Simon Steen-Andersen leger virtuost i et krydsfelt mellem komposition, installationskunst, elektronik og performance. *Black Box Music* er et stykke udfordrende avantgardemusik, som ikke ligner noget andet, og alligevel kræver det ingen forkundskaber at overvære. Det er specielt, at et så personligt udtryk som Simon Steen-Andersens, er nået så bredt ud internationalt.

-Hans værker bliver spillet af musikere og på festivaler over hele verden, fra Shanghai til Sydamerika og Europa. *Black Box Music* tryllebinder med en ustyrlig craziness; det er humoristisk, fuld af charme og sprudlende opfinderi. *Black Box Music* opfylder dette års kriterier for Nordisk Råds musikpris: Det er et værk af høj kunstnerisk kvalitet, der kan betragtes som originalt inden for sin genre. Værket har en klar struktur og form og indeholder samtidig i 3. satsen elementer, som skabes i fremførelsesøjeblikket".

Sagaerne nyoversat – en kraftpræstation

Af Anette Jensen

De islandske sagaer hører til verdenslitteraturen, og der undervises da også stadig på de danske gymnasier i denne litteratur. Men ikke i samme omfang som tidligere. Forleden talte jeg med en gymnasielærer i dansk, som beklagede, at hun ikke længere kunne læse f.eks. Ravnkels saga (en af de korte på 30 sider) med sine elever. De kan ikke koncentrere sig om stoffet, sagde hun, det virker for fjernt, eleverne har ikke tålmodigheden, sukkede hun.

Men nu er der måske håb for både lærere og elever og for almindeligt interesserede læsere, for kort før sommerferien udkom en nyoversættelse af samtlige islandske sagaer. 40 i alt, og oven i dette 49 totter, som aldrig har været oversat til dansk før. Totter er en slags saga i novelleform. 5 store bind i en samlet bogpakke på omtrent 2500 sider er landet hos boghandlerne. Så komplet en saga-udgivelse har aldrig tidligere været set i Danmark.

Der er tale om en kraftpræstation, 14 oversættere har været i gang siden 2008. *Annette Lassen*, lektor på Københavns Universitet og redaktør på gigantværket, fortæller i forordet, at oversætterne har sigtet på at ramme en sprogtone, som er klar og tilgængelig for en moderne læser og samtidig er tro mod de historiske

tekster. Det må sandelig ha' været en balancegang, og det bliver spændende at se, om læserne og gymnasielærerne tager den nye udgivelse til sig.

På høje tid

Det er på høje tid med en nyoversættelse. Ovennævnte gymnasielærer har formentlig undervist efter N. M. Petersens oversættelse, som første gang udkom på dansk 1839-44. Siden er den udkommet hele 6 gange gennem årene, senest i 2003 med visse ændringer i teksten, men der er ikke noget at sige til, at gymnasieelever kan have svært ved en uden tvivl på mange måder forældet sprogtone.

Allerede i slutningen af 1920'erne rejste den islandske forfatter Gunnar Gunnarsson en voldsom debat, idet han i en kronik i Politiken gik til angreb på sproget i N. M. Petersens oversættelser og karakteriserede det som knudret og klodset og til dels forældet. Samtidig plæderede han for en nyoversættelse af sagaerne. Han havde opfordret danske digtere til at være med i oversættelsesopgaven, og i 1930-31 udkom så 11 sagaer, oversat af så kendte navne som bl.a. Johannes V. Jensen, Tom Kristensen, Tøger Larsen og Gunnar Gunnarsson selv. Det blev til en pragtudgave i 3 bind med de kendte illustrationer af kunstneren Johannes Larsen. Denne udgave gik imidlertid i den anden grøft, idet der snarere var tale om gendigtning end oversættelse.

De islandske sagaer er forrygende historier, dramatiske og groteske i handlingen. Alene derfor skulle de jo kunne tale til en ung læser! De foregår ganske vist i en svunden tid, men når de hører hjemme i verdenslitteraturen, så er det jo bl.a. fordi de også beskæftiger sig med nogle af tilvæ-

relsens grundspørgsmål: Kærlighed, had, liv, død, venskab og fjendskab. Sagaernes stil er den korte knappe form, på sin vis er de nemme at gå til, for fremstillingsformen er scenisk næsten på en moderne måde, man kan se det hele for sig.

*de hører hjemme
i verdenslitteraturen*

Sproget er tæt på talesproget, dramaet folder sig ud gennem replikker – som der, hvor en af personerne, der har fået et spyd i brystet og udbryder inden han falder død om: Den sad! Eller ham der umotiveret hugger hovedet af en uskyldig, tilfældig person og forsvarer sin handling med flg. ord: Han stod så godt for hug!

Der er dog andre mere fredelige udtalelser, som har prentet sig i verdenslitteraturen, markante ytringer som Gunnar fra Hlidarendi (eller Liende, som det hedder i den nye oversættelse) er ophavsmand til. Da han er dømt fredløs pga. drab og vil drage i landflygtighed, fortryder han og indser, at han hellere vil dø end forlade sin jord. Han udbryder: *"Fager er Lien; aldrig har den syntes mig så fager før, Agrene gule og Tunene slåede. Jeg vil ride hjem igen og ingensteds fare."*

I den nye oversættelse hedder det: *"Så smuk er skråningen, at den aldrig har forekommet mig smukkere. Markerne er lysegule, og tunene slået, og jeg vil ride hjem igen og ikke rejse nogen steder."*

Uden tvivl mere mundret for en moderne læser.

Inspireret af sagaerne

Den amerikanske nobelprismodtager Ernest Hemmingway var inspireret af sagerne. Det samme gjaldt argentineren Luis Borges, som betragtede dem med stor veneration på linje med Homers Illiade og Odysseen. Også de moderne islandske forfattere er tydeligt prægede af sagalitteraturens knaphed og talesprogsagtige genre med prægnante replikker og særpræget persongalleri, f.eks. Einar Már Gudmundsson, Einar Kárason og Hallgrímur Helgason.

Man kan også fristes til at sige, at sagaerne og den islandske fortælletradition er årsagen til, at der i dag er så mange islandske forfattere, der oversættes og gør sig gældende om ikke på verdens – så i hvert fald på europæisk plan. For et par år siden var Island temaland på den store bogmesse i Frankfurt. I den anledning blev der oversat 200 islandske bogtitler. Det er virkelig et markant tal for en befolkning på kun godt 300.000 indbyggere.

Til sammenligning kan nævnes, at da Kina var temaland blev der "kun" oversat 100 kinesiske bogtitler. En pointe, som islændinge var særligt glade for at fremhæve. Det skete nemlig samtidig med at Island oplevede den kolossale økonomiske nedtur fra 2008 og frem. Ved samme lejlighed udtalte flere islændinge da også i fuld alvor, at det var litteraturen, der skulle redde dem ud af krisen. Det kan vi have svært ved umiddelbart at forstå, men for en islænding er det en naturlig konstatering.

Island ejer ikke store og imponerende bygninger, indtil for nylig har det været et materielt fattigt land, men islændinge ejer evnen til at fortælle. Sagaerne, fortællingerne har fulgt dem lige siden landnamstiden, som fandt sted fra 930 og ca. 100 år frem. Da drog norske vikinger mod vest, slog sig ned i Irland, på Færøerne og Island. Det er denne udvandring, sagaerne handler om. Det var

bønder fra Vestnorge, som ikke ville finde sig i Harald Haarfagers skattepolitik, derfor drog de ud og bebyggede nyt land. Som i dag var det også dengang de stærke og markante personer, der søgte nye græsgange og udfordringer.

*islændinge ejer evnen
til at fortælle*

Sagaerne er ikke affattet samtidig med bebyggelsen af Island, de er blevet skrevet ned langt senere, nemlig i 12-1300 tallet. Derfor kan man heller ikke regne med, at sagafortællingerne er historisk troværdige beretninger. Der kan godt være handlinger og

begivenheder, som refererer til sandfærdige historiske hændelser.

Det er bl.a. tilfældet, når det drejer sig om Njals Saga, den største af alle sagaerne. Her har forfatteren bearbejdet noget, som faktisk er sket, nemlig branden, hvor Njal og hans kone brænder inde i sagaens slutning. En sådan brand er dokumenteret også i andre fortællinger. Dvs. dele af en saga kan have en historisk kerne af sandhed i sig, mens andre sagaer er opdigtede og påhit fra ende til anden. Verdenslitteratur er det under alle omstændigheder blevet til.

Man kan kun ønske denne store udgivelse velkommen og håbe på at satsningen bliver vel modtaget hos læserne.

Baldr slås ihjel af Höðr og Loki

Et hjertesuk

Et lille hjertesuk: Når nu 14 oversættere igennem 5 år har præsteret dette gigant arbejde, så burde de have været nævnt mere udførligt end bare ved at fremhæve de enkelte navne og sige, at de fleste er tilknyttet Københavns Universitet og kyndige i oldislandsk. De burde have haft et lille CV hver især. Vor dronnings kontrafej pryder hendes udmærkede forord, men de folk, der virkelig har forestået knoklearbejdet, burde have haft en mere udførlig omtale. Jeg ved godt, det ikke

er kutyme, når det drejer sig om oversætteres arbejde, men det ændrer ikke ved, at det havde klædt udgivelsen. Uden dygtige oversættere ingen god udgivelse.

Uden dygtige oversættere ingen god udgivelse

Og så endnu et lille hjertesuk. Sagaerne er illustreret af Karin Birgitte Lund. Hun har tegnet fine gengivelser af islandske rier og kirkeinventar. Men når man tænker på Johannes Larsen og Povl Christensens illustrationer, som har prydet tidligere sagaudgivelser, så forekommer de nye illustrationer mig for farveløse og blodfattige. Når man har villet tilstræbe en fornyelse i sprog og tone, så synes jeg, man burde have valgt et mere markant kunstudtryk. ■

Islændingesagaerne.

Samtlige sagaer og niogfyrre totter. Fem bind. Redigeret af Annette Lassen. Illustreret af Karin Birgitte Lund. Saga Forlag, 2014. Pris 2.750 DKK (Udgivelsestilbud 1.785 DKK).

Motiv fra Njals Saga

(maleri på museet i Reykjavik)

Fra modergudinde til fadergud

Alt peger på, at kvinden eller moderen var central i de tidligste frugtbarhedsreligioner i bl.a. Norden. Her drejede det sig om livets opretholdelse og reproduktion. Med tiden blev religionernes indhold mere intellektualiseret og centreret om manden eller faderskikkelsen.

Denne tese fremfører forfatteren *Tove Pilgaard* fra Tønder i bogen "Fra modergudinde til fadergud", der udkom i maj i fjor. Den er et studie i kultur - og religionshistorie, som skildrer en række forskellige vidnesbyrd fra arkæologiske fund, overleverede sagn, myter og billedmæssige fremstillinger helt tilbage fra stenalderen.

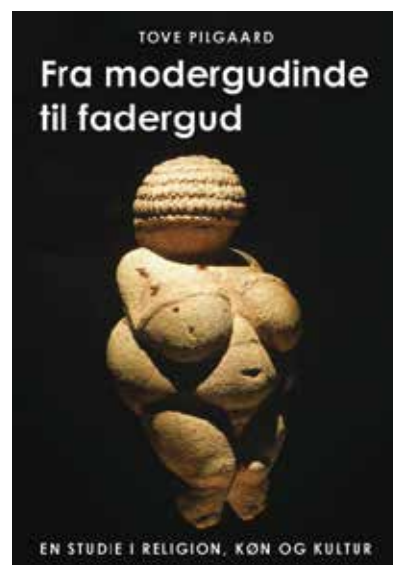
Forfatteren kommer vidt omkring i bl.a. skildringen af de nordiske guder frem til kristendommens indførelse med samtidig en 500 år lang religionsforfølgelse, hvor millioner blev dræbt for at være blevet beskyldt for at være hekse. Hun skildrer også Grundtvig mellem hedenskab og kristendom samt citerer en række repræsentanter for kvindeteologi.

-Religion er mange ting. I nogle lande kæmper islamiske ekstremister for at få gennemført en religiøs lovgivning. De kalder sig dybt religiøse og forfølger - som kristendommen har gjort det - frafaldne og mennesker, der tilhører andre religioner. En religiøst baseret lovgivning vil samtidig betyde en lovebæstet kvindeundertrykkelse, fastslår Tove Pilgaard slutteligt - som en samtidig aktuel kommentar til udviklingen i Mellemøsten - og hun spørger samtidig:

-Er den kristne religion her i virkeligheden ved at have udspillet sin rolle? Vil autoritære retninger eller sekter vinde frem? Vil andre religioner overskygge

den?... Mange spørgsmål. Kun fremtiden kan give svarene.

Fra modergudinde til fadergud. Et Studie i religion, køn og kultur. Tove Pilgaard. Forlaget Attika. 71 sider, ill. Pris 200 kr inkl. moms. ■

Din Islandsoplevelse begynder hos Icelandair

- Op til fem daglige afgange fra København
- Sommerafgange fra Billund
- Individuelt underholdningssystem ombord
- 1 x 23 kg bagage uden ekstra omkostninger
- Vælg sæde uden gebyr

+ Bestil din rejse på www.icelandair.dk

Velkommen om bord!